

Araştırma Makalesi

Geçici Koruma Statüsündeki Suriye Kökenli Öğrencilerin Eğitim Gördükleri İlkokullarda Yaşanan Sorunlar: Ankara-Altındağ İlçesi Örneği

Geçici Koruma Statüsündeki Suriye Kökenli Öğrencilerin Eğitim Gördükleri İlkokullarda Yaşanan Sorunlar: Ankara-Altındağ İlçesi Örneği

Neşe SONGÜR Prof. Dr. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü nesesongur@gmail.com https://orcid.org/0000-0002-3431-4441	Onur OLGUN Psikolojik Danışman MEB Fatih Sultan Mehmet İlkokulu onur.ol@hotmail.com https://orcid.org/0000-0001-5428-9274
--	---

Makale Gönderme Tarihi 11.08.2020	Revizyon Tarihi 08.10.2020	Kabul Tarihi 14.12.2020
---	--------------------------------------	-----------------------------------

Öz

Suriye'den Türkiye'ye 2011 yılında başlayan göç hareketleri sonucunda Türkiye'de geçici koruma kapsamında olan Suriye kökenlilerin sayısı resmi rakamlara göre dört milyona yaklaşmıştır. Suriye kökenlilerin sayısındaki artış nedeniyle 2013 yılında yasal düzenlemeler yapılarak kamu hizmetlerinden yararlanmalarının önü açılmıştır. Yapılan düzenlemelerle Suriye kökenli çocuklar devlet okullarında eğitim sürecine dâhil olmuş fakat bunun sonucunda eğitim sürecinde bazı sorunlar ortaya çıkmıştır. Bu çalışmanın amacı; Suriye kökenli öğrencilerin eğitim gördükleri ilkokullarda yaşanan sorunların öğretmen, okul yöneticisi, Suriye kökenli öğrenci velisi ve Suriye kökenli öğrenciler açısından ayrı ayrı belirlenmesidir. Çalışma verileri, nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılarak 63 öğretmen, 9 okul yöneticisi, 28 Suriye kökenli öğrenci velisi ve 31 Suriye kökenli öğrenciden elde edilmiştir. Elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Suriye kökenli öğrencilerin eğitim gördükleri okullardaki temel sorunların; iletişim, eğitim süreci, sınıf iklimi, okulun fiziki yapısı, okula devam, kayıt, davranış, kültürel farklılıklar, zorbalık-dışlanma ve ötekileştirilme, akademik başarı alanlarında yaşandığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Suriyeli öğrenci, mülteci eğitimi, Suriyeli öğrencilerin eğitim sorunları.

Abstract

As a result of migration movements from Syria to Turkey since 2011, the number of Syrian refugees under temporary protection in Turkey has approached four million according to official figures. Due to the increase in the number of Syrian refugees, legal arrangements were made in 2013, allowing them to benefit from public services. With the arrangements made, children of Syrian refugees were included in the education process in public schools, but as a result some problems emerged in the education process. The purpose of this study was to determine the problems experienced in the primary schools where the Syrian students are educated in terms of the teachers', the school administrators', the Syrian parents and students' perspectives. The data were obtained from 63 teachers, 9 school administrators, 28 Syrian students' parents and 31 Syrian students, using the interview technique, which is one of the qualitative research methods. The data obtained was analyzed by descriptive analysis method. The main problems in schools where

Önerilen Atıf/Suggested Citation

Songür, N., Olgun, O 2020 Geçici Koruma Statüsündeki Suriye Kökenli Öğrencilerin Eğitim Gördükleri İlkokullarda Yaşanan Sorunlar: Ankara-Altındağ İlçesi Örneği, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 55(4), 2969-2996

Syrian students are educated were classified and discussed under the main themes, which are communication, education process, classroom climate, physical structure of the school, school attendance, registration, behavior, cultural differences, bullying-exclusion and otherization, academic success.

Key Words: Syrian student, Refuugee education, Education problems of Syrian students.

Giriş

Göç; insanlık tarihi boyunca farklı gerekçelerle gerçekleşen ve toplum yapısını mikro ya da makro düzeyde etkileyebilen çok boyutlu bir olgudur. Göç olgusu; bir yerden başka bir yere hareket etmek olarak tanımlanmasına karşın toplumsal yapıya sosyal, ekonomik, siyasi ve psikolojik yönden etki edebilmektedir (Doğan, 1990, s. 1). İlk çağlardan itibaren yaşamak için gerekli temel ihtiyaçların karşılanabilmesi, güvenlik, coğrafya ve iklim koşulları gibi nedenlerle gerçekleşmeye başlayan yer değiştirme hareketleri; Sanayi Devrimi ile birlikte boyut değiştirerek iş gücü ve sanayileşmeye dayalı olarak gerçekleşmiştir. Günümüzde ise, savaş ya da iç karışıklıklar, doğa olayları, politik, sosyo-kültürel ya da ekonomik nedenlerle insanlar bireysel ya da kitlesel olarak yer değiştirmeye devam etmektedir (Bulak, 2015; Saracaloğlu, 2014; Özkul ve Dengiz, 2018). Toplum psikolojisi üzerinde önemli bir etkiye sahip olan göç hareketleri sebep ve sonuçları ile toplulukların gelişimini etkileyerek eğitim ve sağlık hizmetleri, hukuk, ekonomi, güvenlik, kültürel gelişim gibi alanlarda sorunlara yol açabilmektedir (Özdemir, 2008, s. 7).

Göç hareketleri, göç edenlerin amacına, süresine iradesine ya da göç edilen sınırlara bağlı olarak gerçekleşebilmektedir (Adıgüzel, 2016, s. 19). Göç hareketlerinin göç edenlerin isteği sonucu yaşanması gönüllü göç, savaş, doğal afet, can güvenliği nedeniyle göç edenlerin iradesi dışında yaşanması zorunlu göç olarak ifade edilmektedir (Akkayan, 1979, s. 22). Göç hareketlerinin bir ülke sınırı içinde meydana gelmesi iç göç, yaşanan ülkeden başka bir ülkeye doğru yaşanması dış göç ya da uluslararası göç olarak tanımlanmaktadır (Çakmak, 2018, s. 14).

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) tarafından paylaşılan istatistiklere göre son elli yıl içerisinde 175 milyondan fazla kişi göç etmiştir (GİGM, 2017). Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü (UNCHR) verilerine göre ise, son yıllarda meydana gelen savaşlar nedeniyle zorunlu olarak göç edenlerin sayısı 70 milyon olup, göç edenlerin yaklaşık 30 milyonu mülteci ya da sığınmacıdır. Birleşmiş Milletler (BM) tarafından yapılan çalışmalarda ise, göç etmek zorunda kalan bireylerin göç sürecinde ve göç ettikten sonraki süreçte temel haklarından faydalanabilmeleri konusunda da bazı sorunların yaşandığı, insan hakları ihlallerinin yaşanabildiği belirtilmektedir (BM, 2020). Ortaya çıkan bu durum göç ile ilgili hukuki düzenlemelerin yapılmasını zorunlu kılmıştır (Bilgiç, 2018, s. 2).

Uluslararası alanda göç ile ilgili ilk düzenleme olarak İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi kabul edilmektedir. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi 14. maddesinde “Herkes zulüm karşısında başka memleketlere iltica etmek ve bu memleketlerde mülteci muamelesi görmek hakkını haizdir” denilmekte olup, bu madde ile zulüm gören herkes için sığınmanın bir hak olduğu belirtilmektedir. 1951 yılında ise, Birinci Dünya Savaşı sonrasında yaşanan göç hareketlerinin önemli oranda artış görmesi nedeniyle “Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşme” si BM kurulunda imzalanarak kabul edilmiş ve mültecilerin hukuki hak ve yükümlülükleri belirlenmiştir. 1967 yılında mültecilerin eşit düzeyde yasal haklara sahip olmalarını sağlamak amacıyla da “Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1967 Protokolü” imzalanmıştır. Göç ile ilgili yapılan bu hukuki düzenlemelere Türkiye de taraf olarak sözleşme ve protokolde yer alan hükümleri kabul etmiştir.

Küresel ölçekte yaşanmakta olan kitlesel yer değiştirme hareketleri çocuklar üzerinde olumsuz etkiler bırakabilmekte, göç eden çocuklar göç edilen ülkenin diline, kültürüne, sosyal hayatına uyum sağlamaya çalışmakta ve bu süreçte bazı zorluklarla karşılaşabilmektedir (Baltacı, 2014, s. 2). Göç eden çocukların göç edilen ülkelerde ihtiyaç duydukları en önemli hizmetlerden biri eğitim hizmeti olup, yukarıda bahsedilen hukuki düzenlemeler göç eden çocukların “eğitim hakkı”nın korunmasını güvence altına almıştır (Erdem, 2017, s. 27). İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nde her bireyin eğitim hakkına sahip olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca Birleşmiş

Milletler Çocuk Hakları sözleşmesi her çocuğun eğitim hakkı bulunduğunu, Cenevre Sözleşmesi ise eğitim hizmetlerinden mültecilerin de yararlanması gerektiği belirtilmektedir. Uluslararası düzenlemeleri kabul eden Türkiye Cumhuriyeti’nde eğitim hakkı kanunlarla güvence altına alınmış ve eğitim, ayırım yapılmaksızın herkes için bir hak olarak tanınmıştır.

Göçmen çocukların göç ettikleri ülkelerde konuşulan dil ve kültürel özelliklerin farklı olması eğitim sistemine dâhil olma sürecinde dil engeli nedeniyle iletişim kuramama, dışlanma ve ötekileştirilmeye maruz kalma, uyum sağlayamama gibi bazı sorunlar yaşanabilmekte ve çocuklar bu nedenlerle eğitim sistemi dışında kalabilmektedirler (Rossi, 2008). Ayrıca göç edilen ülkenin eğitim sisteminin farklı olması nedeniyle göçmen çocukların eğitim gördükleri okullarda müfredat, eğitim sürecinin yürütülmesi, eğitime erişim, akademik başarının düşük olması, okula devam etmeme gibi sorunlarla da karşılaşmaktadır (Dreyden-Peterson, 2011; Özer, Komsuoğlu ve Ateşok, 2016). Göç edilen bölgenin göçmen yoğunluğuna bağlı olarak okulların demografik özellikleri değişebilmekte, artan göç ile birlikte fiziki yetersizlikler ortaya çıkabilmektedir. Göçmen çocukların yoğun olduğu okullarda okul ve sınıf mevcutları artmakta ve okulların kullanım alanları yetersizleşmekte, okulda davranış sorunları nedeniyle disiplin sorunları meydana gelebilmektedir (Topsakal, Merey ve Keçeci, 2013, s. 549). Öğretmenler göçmen çocukların eğitim-öğretim sürecinde dil farklılığı ve uyum sorunları nedeniyle sorunlarla baş etmede güçlük yaşayabilmekte, göçmen aileler de çocuklarının eğitim sürecine destek olma konusunda yetersiz kalabilmekte ve isteksiz davranabilmektedirler (Erdem, 2017, s.30).

Suriye’de 2011 yılında başlayan iç karışıklıklar nedeniyle göç edenlere açık kapı politikası uygulayan Türkiye’ye doğru göç hareketleri başlamış olup, göç edenlerin sayısı Nisan 2020’de 3.6 milyon kişiye ulaşmıştır (GİGM, 2020). Göç hareketlerinin başladığı 2011 yılında Türkiye’ye göç eden Suriye kökenlilerin geri dönecekleri düşüncesiyle 2013 yılına kadar herhangi bir hukuki düzenleme yapılmamıştır. Ancak göç eden Suriye kökenlilerin sayısının hızlı artış göstermesi ve Suriye’de şiddetin artması nedeniyle 2013 yılında “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK)” yürürlüğe girmiştir. Ardından YUKK çerçevesinde “Geçici Koruma Yönetmeliği” yayımlanarak Suriye kökenliler “geçici koruma” statüsüne alınmış ve kamu hizmetlerinden yararlanabilmeleri sağlanmıştır (Mert ve Çıplak, 2017; Kap, 2014).

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından paylaşılan verilere göre geçici koruma statüsünde bulunan okul çağı Suriye kökenli çocukların sayısı yaklaşık bir milyon civarındadır. 2013 yılında yürürlüğe giren YUKK kapsamında geçici koruma statüsündeki okul çağı Suriye kökenli çocukların eğitim hizmetlerinden yararlanabilmeleri amacıyla, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2014/21 sayılı “Yabancılar Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri” genelgesi yayımlanmıştır. Genelge ile çeşitli ulusal ve uluslararası düzenlemelerle güvence altına alınan eğitim hakkı kapsamında Suriye kökenli çocukların devlet okullarına kayıt olmalarının önü açılmış ve çocukların yararlanabileceği eğitim hizmetleri belirlenmiştir (HBÖGM, 2019). Bu yasal düzenleme sonucunda Suriye kökenli çocukların eğitim sistemine dâhil olması sağlanmış ve 640 bin civarında Suriye kökenli çocuk MEB’ e bağlı okullarda eğitim görmeye başlamıştır (İstanbul Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları Birimi [ÇOÇA], 2015, s. 3). Ancak Suriye kökenli çocukların eğitim sürecine dâhil olması bazı problemlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Literatürde yer alan çalışmalarda göç hareketlerinin eğitim alanında bazı etkileri olduğunu göstermekte olup, bu problemler altyapı, kaynaklar, müfredat, okul iklimi, dil ve iletişim olarak belirtilmektedir (Özer, Ateşok ve Komsuoğlu, 2016). Günümüzde Türkiye’ye göç ederek eğitim sürecine dâhil olan Suriye kökenli öğrencilerin yoğun olarak eğitim gördükleri okullarda ortaya çıkan bu sorunlar her kesimi ilgilendirmekte olup, bu çalışma ile ilkököl düzeyinde bulunan okullarda yaşanan sorunların belirlenmesi amaçlanmaktadır.

2. Yöntem

2.1. Çalışmanın Amacı

Çalışmanın amacı: Türk eğitim sistemine dâhil olan Suriye kökenli öğrencilerin eğitim gördükleri ilkökullarda; öğretmen, okul yöneticisi, Suriye kökenli öğrenci velileri ve Suriye kökenli

öğrencilerin yaşadıkları sorunların tespit edilmesidir. Bu amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Sınıfında Suriye kökenli öğrenci bulunan öğretmenlerin yaşadıkları sorunlar nelerdir?
2. Suriye kökenli öğrencilerin eğitim gördükleri ilkokullarda görev yapan okul yöneticilerinin yaşadıkları sorunlar nelerdir?
3. Çocukları ilkokulda eğitim görmekte olan Suriye kökenli velilerin yaşadıkları sorunlar nelerdir?
4. İlkokullarda eğitim gören Suriye kökenli öğrencilerin okullarda yaşadıkları sorunlar nelerdir?

2.2. Çalışmanın Yöntemi

Çalışma, Suriye kökenli öğrencilerin eğitim sistemine dâhil olmasıyla ilkokullarda yaşanan sorunları; öğretmenler, okul yöneticileri, Suriye kökenli veliler ve Suriye kökenli öğrencilerin bakış açısıyla belirlemek amacıyla fenomenolojik yaklaşımla hazırlanan nitel bir araştırmadır. Çalışmada, yaşanan sorunların tespit edilmesi amacıyla nitel araştırma veri toplama yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır.

2.3. Evren ve Örneklem

Bu çalışmada amaçlı örneklem tekniklerinden ölçüt örnekleme yöntemiyle Suriye kökenli öğrencilerin yoğunlukta olduğu Ankara ili Altındağ ilçesinde bulunan üç ilkokulda görev yapan öğretmenler, yöneticiler, Suriye kökenli öğrenci velileri ve Suriye kökenli öğrenciler örneklem olarak belirlenmiştir. Araştırmaya gönüllü olarak katılım sağlayan 63 öğretmen, 9 okul yöneticisi, 28 Suriye kökenli öğrenci velisi ve 31 Suriye kökenli öğrenci olmak üzere toplam 131 kişiyle görüşme yapılmıştır.

Çalışmaya katılanlara ilişkin demografik bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur. Tablo incelendiğinde çalışmaya katılan öğretmenlerin tamamının sınıf öğretmeni olduğu, %85’inin kadın ve %40’ının 16 yıl ve üstü mesleki deneyime sahip oldukları görülmektedir. Okul yöneticilerinin üçte ikisi erkek, %55’i müdür yardımcısı, %78’i 16 yıl ve üstü mesleki deneyime sahiptir. Suriye kökenli öğrenci velilerinin tamamı kadın, %53’ü 31-40 yaş aralığında, %74’ü 4-7 yıldır Türkiye’de bulunmaktadır. Suriye kökenli öğrencilerin %62’si erkek, %86’sı 7-10 yaş aralığında ve %54’ü üçüncü sınıfa devam etmektedir. Tabloda dikkat çeken önemli bir bulgu, Suriye kökenli veliler arasında hiç erkek velinin bulunmamasıdır. Bunun nedenlerinden biri, veliler ile yapılan görüşmeler esnasında bazı kadın velilerin dile getirdikleri eşlerinin iç savaş nedeniyle Suriye’de bulunması olabilir. Bir diğer neden de, Türk toplum yapısında çocuklarla ilgili sorumlulukların araştırmalarla da belirlendiği üzere (Ertan, 2004; Ünal ve Kök, 2015) anne tarafından yerine getirilme durumuna benzer toplumsal bakış açısının Suriye kökenli ailelerde de bulunması olabilir.

2.4. Veri Toplama Aracı ve Veri Toplama Süreci

Çalışmada veri toplamak amacıyla öğretmenler, okul yöneticileri, Suriye kökenli öğrenci velileri ve Suriye kökenli öğrenciler için dört ayrı yarı yapılandırılmış görüşme soru formu hazırlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme soru formlarında yer alan sorular araştırmanın amaçlarıyla ilişkili olacak şekilde hazırlanmış olup; araştırma konusunun kapsamı, içeriği, tutarlılığı ve anlaşılabilirliğini belirlemek amacıyla iki öğretim üyesinin görüşlerine başvurulmuştur. Uzman görüşleri alındıktan sonra bir okul yöneticisi, bir öğretmen, bir Suriye kökenli veli ve bir Suriye kökenli öğrenci ile deneme görüşmeleri yapılarak görüşme soru formlarına son şekli verilmiştir.

Veri toplama süreci gönüllülük esasına dayalı olarak 15.04.2019-30.05.2019 tarihleri arasında görüşmecilerin uygun oldukları tarih ve saatlerde okul ortamında yürütülmüştür. Görüşmeler ortalama 10 ile 30 dakika arasında sürmüş olup, görüşmeciler tarafından verilen yanıtlar yazılı olarak kaydedilmiştir. Araştırmaya katılan görüşmeciler gizlilik ilkesi gereği harf ve rakamlardan oluşan bir sistemle kodlanmıştır. Eğitim çalışanları (öğretmenler) için E1, E2, E3,..., yöneticiler

için Y1, Y2,..., öğrenci velileri için V1, V2, V3..., öğrenciler için ise Ö1, Ö2, Ö3..., kodları kullanılmıştır.

Tablo 1. Çalışmaya Katılanlara İlişkin Demografik Bilgiler

Çalışmaya katılan öğretmenlere ilişkin bilgiler			
Değişken	Düzy	Sayı (n)	Yüzde %
Cinsiyet	Kadın	53	85
	Erkek	10	15
Branş	Sınıf Öğretmeni	63	100
Mesleki Deneyim	1-5 yıl	10	15
	6-10 yıl	13	21
	11-15 yıl	15	24
	16 yıl üzeri	25	40
Çalışmaya katılan okul yöneticilerine ilişkin bilgiler			
Değişken	Düzy	Sayı (n)	Yüzde %
Cinsiyet	Kadın	3	33
	Erkek	6	67
Görev	Okul müdürü	4	45
	Müdür yardımcısı	5	55
Mesleki Deneyim	6-10 yıl	1	11
	11-15 yıl	1	11
	16 yıl üzeri	7	78
Çalışmaya katılan Suriye kökenli öğrenci velilerine ilişkin bilgiler			
Değişken	Düzy	Sayı (n)	Yüzde %
Cinsiyet	Kadın	28	100
	Erkek	-	-
Yaş	20-30 yaş	11	39
	31-40 yaş	15	53
	41-50 yaş	2	8
Türkiye’de Bulunma Süresi	2-3 yıl	6	23
	4-5 yıl	10	35
	6-7 yıl	11	39
	8 yıl üstü	1	3

Çalışmaya katılan Suriye kökenli öğrencilere ilişkin bilgiler			
Değişken	Düzy	Sayı (n)	Yüzde %
Cinsiyet	Kız	12	38
	Erkek	19	62
Yaş	7-8 yaş	11	35
	9-10 yaş	16	51
	11-12 yaş	4	14
Sınıf Düzeyi	2. Sınıf	12	38
	3. Sınıf	17	54
	4. Sınıf	2	8

2.5. Verilerin Analizi

Bu çalışmada verilerin analiz edilmesi sürecinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz ile elde edilen veriler araştırma öncesinde belirlenen temalara göre düzenlenmekte, doğrudan alıntılarla desteklenmekte ve neden sonuç ilişkisi içerisinde derlenerek sonuçlara ulaşılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 256). Bu kapsamda araştırma öncesinde kavramsal çerçeve oluşturulması amacıyla literatür taraması yapılarak alt temalar belirlenmiş ve belirlenen alt temalar sentezlenerek temalar oluşturulmuştur. Bunun sonucunda öğretmenlerin, yöneticilerin, Suriye kökenli velilerin ve öğrencilerin yaşadıkları sorunlara ilişkin toplam 15 tema ve 30 alt tema belirlenmiştir. Görüşmecilerden elde edilen veriler bilgisayar ortamında yazılı metne dönüştürülmüş ve belirlenen alt temalara göre düzenlenmiştir. Düzenlenen veriler doğrudan alıntılarla desteklenerek neden-sonuç ilişkisi içerisinde yorumlanmıştır. Belirlenen tema ve alt temalar bulgular kısmında detaylı olarak açıklanmıştır.

3. Bulgular

Suriye kökenli öğrencilerin eğitim gördükleri okullarda yaşanan sorunların belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışma sonucunda elde edilen veriler; öğretmenlerin, okul yöneticilerinin, Suriye kökenli öğrenci velilerinin ve Suriye kökenli öğrencilerin görüşlerinden elde edilen bulgular olmak üzere dört başlıkta aşağıda incelenmiştir.

3.1. Öğretmen Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular

Çalışmanın ilk alt amacı kapsamında “Sınıfında Suriye kökenli öğrenci bulunan öğretmenlerin yaşadıkları sorunlar nelerdir?” sorusuna öğretmenlerin verdikleri yanıtlar değerlendirildiğinde; öğretmenlerin iletişim sorunu, eğitim süreci ile ilgili sorunlar, sınıf iklimi ile ilgili sorunlar ve okul-aile işbirliğiyle ilgili sorunlar yaşadıkları tespit edilmiştir. Öğretmenlerin yaşadıkları sorunların tema ve alt temalara göre dağılımı Tablo 2’dedir.

Tablo 2 incelendiğinde, öğretmenlerin iletişim sorunu kapsamında *dil sorunu*; eğitim süreci ile ilgili sorunlar kapsamında sırasıyla *akademik başarı*, *öğretim programı*, *okula devam*, *planlama ve zaman yönetimi*; sınıf iklimi ile ilgili sorunlar kapsamında *davranış sorunları*, *uyum-motivasyon*, *sınıf mevcudu*, *yaş-kademe farkı*; okul-aile işbirliği ile ilgili sorunlar kapsamında *veli ile dil sorunu*, *etkinliklere katılım ve materyal temini* alanlarında sorun yaşadıkları görülmektedir.

Tablo 2. Öğretmenlerinin Yaşadıkları Sorunların Temalar ve Alt Temalara Göre Dağılımı

Sorun Alanlarına İlişkin Temalar	Alt Temalar	Frekans (f)	Yüzde (%)
Öğrenci ile iletişim sorunu	Dil sorunu	63	100
Eğitim süreci ile ilgili sorunlar	Akademik başarı	34	53
	Öğretim programı	28	44
	Okula devam	26	41
	Planlama ve zaman yönetimi	17	26
Sınıf iklimi ile ilgili sorunlar	Davranış sorunları	51	80
	Uyum-motivasyon	24	38
	Sınıf mevcudu	14	21
	Yaş-kademe farkı	13	20
Okul-aile işbirliği ile ilgili sorunlar	Veli ile dil sorunu	51	80
	Etkinliklere katılım	39	61
	Materyal temini	22	34

3.1.1. Öğrenci ile İletişim Sorunu

Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamı öğrenci ile iletişim sorunu kapsamında dil sorunu yaşadıklarını ifade etmişlerdir. İletişim sorunuyla ilgili öğretmen görüşlerinden bir seçki aşağıda sunulmuştur.

“En önemli sorun dil sorunudur. Öğrenciler arasında da önemli bir problemdir. Suriyeli çocuklarla iletişim kurmak için aracı kullanmak zorunda kalıyoruz. Bu da Suriyeli öğrencilerin dil bilmemesinden dolayı öğretmen ve öğrenci iletişimini olumsuz etkilemektedir.”(E.1)

“Öncelikle dil sorunu yaşıyorum. Çocuklar yönergeleri anlamıyorlar ve dinlemiyorlar. Bu nedenle birbirimizi anlamakta ve ifade etmekte çok fazla problem yaşıyoruz ...”(E.8)

“Dil sorunu yaşıyoruz. Bu durumda iletişim sorunu meydana getiriyor. Çoğunlukla Beden dili ile ve göz teması kurarak iletişim gerçekleştiriyoruz. Fakat beden dili ile bir yere kadar ilerleyebilir. Bu yüzden ciddi problemler olabiliyor. Sadece öğretmenlerle değil kendi aralarında da iletişim problemi yaşamaktadırlar. Dil büyük problem.”(E.56)

Öğretmenlere göre en temel problem öğrencilerin dil bilmemeleridir. Bu nedenle Suriye kökenli öğrencilerle karşılıklı olarak anlaşamadıklarını ve kendilerini ifade edemediklerini, iletişim kurabilmek amacıyla Türkçe bilen öğrencilerden destek aldıklarını ancak bu durumun öğrenci-öğretmen iletişimini olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir.

3.1.2. Eğitim Süreci ile İlgili Sorunlar

Öğretmenlerden elde edilen veriler incelendiğinde, öğretmenlerin eğitim süreci ile ilgili sorunlar kapsamında akademik başarı, öğretim programı, okula devam, planlama-zaman yönetimi alt temalarında sorunlar yaşadıkları görülmektedir.

3.1.2.1. Akademik Başarı

Çalışmaya katılan öğretmenlerin eğitim süreci ile ilgili sorunlar temasına ilişkin ifade ettikleri ilk sıradaki sorun akademik başarı ile ilgilidir. Öğretmenlerin % 53'ü akademik başarı alt teması kapsamında sorun yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Akademik başarı ile ilgili öğretmenlerin görüşlerine ilişkin seçki aşağıda sunulmuştur.

“Çocuklar okuma yazma bilmiyorlar sınıfların içerisinde. Bu nedenle başarı düşük....” (E.3)

“...okuyorlar fakat okuduklarını anlamadığı için diğer öğrencilere nazaran okul başarıları düşük..” (E.15)

“Dil, anlama ve yorumlama yeteneği olmadığı için okuma seslendirmeden öteye gidememektedir. Dolayısıyla da okul başarıları düşük seyrediyor...” (E.46)

Öğretmenlerin görüşleri değerlendirildiğinde, Suriye kökenli öğrencilerin Türkçe bilmiyor olmaları nedeniyle okuma, yazma sürecine katılamadıkları, okuduklarını anlayamadıkları bu nedenle akademik başarılarının düşük olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

3.1.2.2. Öğretim Programı

Öğretmenlerin eğitim süreci ile ilgili sorunlar teması kapsamında yaşadıkları ikinci sıradaki sorun öğretim programı ile ilgilidir. Tablo 2'den görüleceği üzere öğretmenlerin % 44'ü öğretim programı alt teması ile ilgili sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin görüşlerine ilişkin seçki aşağıda yer almaktadır.

“Eğitim sistemimizde var olan müfredat Suriyeli öğrencilerin eğitimi için uygun değil. Bu nedenle kendi müfredatımızı olabildiğince sadeleştirip uygulamaya çalışıyoruz. Konu metinleri ve üniteler çocukların düzeyine ve anlamasına uygun değil.” (E.2)

“Türk öğrencilere uygulanan müfredat ve plan ne yazık ki Suriyeliler için uygun değil..” (E.33)

“Mevcut müfredat kesinlikle uygun değil. Türk çocukları ile aynı sınıfta eğitim almaları çok yanlış. Öncelikle bu çocukların tamamen Türkçe öğretimi dersi alıp okul kültürüne uyum sağladıktan sonra 1. sınıfa başlamalı. Çünkü müfredat sadece okuma yazma eğitimi ile bitmiyor.” (E.54)

Öğretmenlerin görüşleri değerlendirildiğinde, Suriye kökenli öğrencilerin eğitimi sürecinde Türk eğitim sistemi için Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan öğretim programının kullanıldığı ancak bu öğretim programının Suriye kökenli öğrenciler için uygun olmadığı, öğretim programının uygun olmaması nedeniyle programda değişiklikler yaptıkları ve bu nedenle eğitim kalitesinin düştüğü söylenebilir.

3.1.2.3. Okula Devam

Öğretmenlerin % 41'i okula devam etme alt temasına ilişkin sorun yaşadıklarını bildirmişlerdir. Öğretmen görüşlerinden bazıları şöyledir:

“En büyük sorunlardan biri bence devamsızlık. Okula bir gün gelip on gün gelmeyen öğrenciler var. Devamsızlık sorunu olduğu için derse motive olmak hem benim için hem de devamsız öğrenci için hem de diğer öğrenciler için sıkıntı yaratıyor...” (E.6)

“Okula devam ve okul saatlerine uyum sıkıntıları var. Okula geç gelme, devamsızlık gibi konularda onlara herhangi bir takip sisteminin uygulanmaması sıkıntılara yol açıyor...” (E.31)

“Devam-devamsızlık konusunda da çok problem var. Bir gün gelip üç gün gelmiyorlar.....” (E.58)

Çalışmaya katılan öğretmenler Suriye kökenli öğrencilerin okula düzenli olarak devam etmediklerini, devamsızlıklarının takibi için bir sistemin olmadığını, okula devam etmemelerinin ders motivasyonunu olumsuz etkilediğini belirtmektedirler.

3.1.2.4. Planlama ve Zaman Yönetimi

Tablo 2’de yer alan verilere göre öğretmenlerin % 26’sının planlama ve zaman yönetimiyle ilgili problem yaşadıkları belirlenmiştir. Konuyla ilgili öğretmen görüşlerinden bazıları aşağıda paylaşılmıştır.

“Ders süresi olarak çok fazla problem yaşıyoruz. Anlatmak istediğimiz konuyu anlatmak istediğimiz ders saatine yetiştiremiyoruz. Bu nedenle müfredat yetiştiremiyor çocukların Türkçe bilmemeleri nedeniyle..”(E.3)

“Suriyeli öğrenciler ile öğretim programının tamamını uygulayamıyorum. Zaman yeterli olmuyor. Müfredattaki planlama da zaman süresi 2 ve 3 saat ise biz bunu bir veya iki haftada verebiliyoruz.....”(E.12)

“..programı yetiştiremiyoruz. Okuma yazmayı öğrenmiş olsalar bile diğer derslerde etkinlikleri anlayamadıkları için yapamıyorlar. Bu da dersin planlaması ve müfredatın yetiştirilmesi konusunda problemlere sebep oluyor.....”(E.28)

Öğretmenlerin paylaştığı görüşler incelendiğinde, Suriye kökenli öğrencilerin bulunduğu sınıflarda eğitim-öğretim için ayrılan sürenin yetersiz kaldığı ve ders planlamasına uygun ilerleme sağlanamadığı görülmektedir. Ayrıca Suriye kökenli öğrencilerin Türkçe bilmemeleri nedeniyle eğitim gereksinimlerinin farklı olduğu ve buna uygun planlama yapılamadığı, bu durumların da öğretim programında yapılan planlama ve zaman yönetiminin uygulanmasında aksaklıklara neden olduğu tespit edilmiştir.

3.1.3. Sınıf İklimi ile İlgili Sorunlar

Öğretmenler Suriye kökenli öğrencilerin eğitim sistemine dâhil olmasıyla sınıf iklimi ile ilgili sorunlar da yaşamaya başladıklarını ifade etmişlerdir. Yaşanan bu sorunlar öğretmenlerden elde edilen veriler doğrultusunda; davranış sorunları, uyum ve motivasyon, sınıf mevcudu ve yaş-kademe farkı alt temaları altında sınıflandırılmıştır.

3.1.3.1. Davranış Sorunları

Tablo 2’den görüleceği üzere, öğretmenlerin % 80’i Suriye kökenli öğrencilerin davranış sorunları olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerin davranış sorunlarına ilişkin görüşlerinden bazıları şöyledir:

“Çoğunlukla Suriyeli öğrencilerle ilgili davranış problemleri yaşıyorum. Çocukların şiddet eğilimi çok fazla ve genelde iletişimlerini zorbalık yada saldırganlıkla kurmaya çalışıyorlar....”(E.5)

“Dil sorunlarının olması çocukları şiddete yönlendirmektedir. Türk ve Suriyeli öğrenciler arasında gruplaşma ve bu gruplaşma sonucu şiddet saldırganlık gibi durumlar ortaya çıkmaktadır. Bu durumlarda sınıf ve okul iklimini olumsuz etkilemektedir...”(E.11)

“Bizim okuldaki Suriyeli öğrenciler de davranış sorunları ve zorbalık üst seviyede. Çocuklarda anlayamadığım bir şiddet eğilimi ve kuralsızlık var. Bu durum galiba geldikleri ortam ve yaşadıkları ile ilgili olsa gerek. Davranış sorunları ve çok fazla şiddet eğilimleri var.....”(E.25)

Öğretmenlerin konuya ilişkin görüşleri değerlendirildiğinde Suriye kökenli öğrencilerde davranış sorunu olduğu ve genellikle zorbalık, şiddet eğilimi, saldırganlık, küfür etme ya da kurallara uymama gibi davranışlar sergiledikleri, davranış sorunlarının da aile içi şiddet, gruplaşma, dil ve iletişim sorunlarından kaynaklanabileceği sonucuna ulaşılmaktadır.

3.1.3.2. Uyum ve Motivasyon Sorunu

Öğretmenlerin sınıf iklimi ile ilgili sorunlar teması altında belirttikleri problemlerden biri de Suriye kökenli öğrencilerin uyum ve motivasyonu ile ilgilidir. Öğretmenlerin % 38’i Suriye kökenli öğrencilerde uyum ve motivasyon sorunu bulunduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu alt temaya ilişkin görüşlerinden örnekler aşağıda sunulmuştur.

“Öğrenciler kesinlikle derse odaklanma problemi yaşıyorlar. Temel sebeplerinden biri de dil bilmemeleri olduğunu düşünüyorum.....” (E.8)

“Motivasyon problemi oluyor öğrencilerde. Genel anlamda çok isteksizler. Türkçe bilenler ile ilgili problem yaşamıyoruz ama Türkçe bilmeyenlerle çok fazla sorun yaşıyoruz.....” (E.17)

“Uyum problemi, derse ilgisizlik çok fazla düzeyde var ...” (E.49)

Öğretmenler Suriye kökenli öğrencilerin derslere karşı ilgisiz ve isteksiz davrandıklarını ve okula uyum sağlayamadıklarını ifade etmektedirler. Ayrıca Suriye kökenli öğrencilerin dil sorunu yaşamaları, uyum ve motivasyon sorunu yaşamalarının nedeni olarak görülmektedir.

3.1.3.3. Yaş-Kademe Farkı

Sınıf iklimi ile ilgili sorunlar teması ile ilgili öğretmen görüşleri değerlendirildiğinde tespit edilen alt temalardan bir diğeri yaş-kademe farkıdır. Tablo 2’den hatırlanacağı üzere öğretmenlerin % 20’si öğrenciler arasında yaş-kademe farkı olduğunu ifade etmekte olup, öğretmenlerin görüşlerine ilişkin seçki şöyledir:

“Aynı zamanda yaş grubu konusunda sıkıntı yaşıyoruz. 10 yaşındaki çocuk birinci sınıfa gidebiliyor. Bu da sınıf iklimini olumsuz şekilde etkiliyor....” (E.3)

“Yaş guruplarına göre sınıflara ayrılmadığı zaman problemler ortaya çıkıyor. Büyük çocuklar küçük sınıflarda olunca çatışmalar oluyor.” (E.23)

“Yaş grubu farklılığı en büyük sorunlar arasındadır. Yaşı büyük olan çocuklar küçüklerle aynı sınıfı paylaştıkları için küçük çocuklara şiddet ve zorbalık davranışlarında bulunabiliyorlar.....” (E.28)

Öğretmenlerin görüşlerine dayanarak, Suriye kökenli öğrencilerin yaşlarına uygun olmayan sınıf düzeylerine yerleştirildiği ve bu durumun öğrenciler arasında şiddet olaylarının yaşanmasına neden olduğu söylenebilir.

3.1.3.4. Sınıf Mevcudu

Tablo 2’den görüleceği üzere öğretmenlerin % 21’i Suriye kökenli öğrencilerin eğitim sistemine dâhil olmalarıyla birlikte sınıf mevcuduyla ilgili sorunlar yaşamaya başladıklarını ve sınıf mevcutlarının kalabalık olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin görüşlerine ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur.

“Öğrenci sayıları bizim okul için oldukça fazla. Sınıflarda en az yarı yarıya mevcutları var ve bu durum Suriyeli öğrencilerin entegrasyonu konusunda sıkıntı oluşturunuyor.....” (E.19)

“Okulumuzdaki öğrenci sayısı, sınıf mevcutları oldukça fazla. Bir sınıfta 40’a yakın Suriyeli öğrenci bulunuyor. Bu da birçok soruna yol açıyor.....” (E.33)

Konuyla ilgili görüş bildiren öğretmenler okullarda Suriye kökenli öğrenci mevcutlarının fazla olması nedeniyle bazı sınıfların kalabalık ya da tamamen Suriye kökenli öğrencilerden oluştuğunu bu durumun da Suriye kökenli öğrencilerin eğitim sistemine uyumunu zorlaştırdığını ifade etmektedirler.

3.1.4. Okul-Aile İşbirliği ile İlgili Sorunlar

Araştırmaya katılan öğretmenlerden elde edilen veriler incelendiğinde Suriye kökenli öğrencilerin eğitim sistemine dâhil olmalarıyla birlikte okul-aile işbirliğiyle ilgili sorunlar da yaşandığı görülmektedir. Okul-aile işbirliği ile ilgili sorunlar teması velilerle iletişim sorunu, etkinliklere katılım ve materyal temini alt temaları olarak sınıflandırılmıştır.

3.1.4.1. Veli ile Dil Sorunu

Tablo 2’den hatırlanacağı üzere öğretmenlerin % 80’i velilerle dil sorunu yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin konuya ilişkin görüşlerinden bir seçki aşağıda paylaşılmıştır.

“Suriyeli öğrenci velileri ile genel iletişim problemi yaşanmaktadır. Bunun nedeni de Suriyeli velilerin Türkçe bilmemeleri dolayısıyla dil problemidir. Okul ve öğretmenle iletişim kuramamaktadırlar.”(E.1)

“Onlarla da çocuklarla olduğu gibi iletişim sorunu yaşıyoruz. Onlar bizi, biz onları anlamıyoruz. Mecbur kaldığımızda Arapça ve Türkçe bilen birini bulup derdimizi anlatmaya çalışıyoruz.”(E.25)

“Genel anlamda iletişim sorunu yaşıyoruz. Okula veliyi çağırdığımızda dil sorunu ile karşılaşyoruz. Bunu çözmek için tam anlamıyla olmasa da Türkçe bilen öğrencilerden yararlanıyoruz. Bu az da olsa iletişime geçmemizi sağlıyor ama yeterli değil.”(E.43)

Veli ile dil sorunu alt teması ile ilgili görüş bildiren öğretmenlere göre, Suriye kökenli öğrenci velilerinin Türkçe bilmemeleri nedeniyle dil ve iletişim problemi yaşanmakta olup, Türkçe bilen öğrencilerden yardım almak da iletişim kurabilmek için yeterli olmamaktadır.

3.1.4.2. Etkinliklere Katılım

Okul-aile işbirliği teması ile ilgili öğretmen görüşleri incelendiğinde ortaya çıkan diğer bir sorun da etkinliklere katılımdır. Öğretmenlerin % 61’i Suriye kökenli öğrenci velilerinin okulda düzenlenen etkinliklere katılım sağlamadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu alt temaya ilişkin görüşlerinden bazıları şöyledir:

“Etkinliklere katılmıyorlar. Hatta veli toplantısına Arapça davetiye yolladığımız halde toplantıya katılmayan birçok veli olduğunu biliyorum.....”(E.6)

“Aileleri veli toplantılarına getirmek mümkün değil. Şu ana kadar hiçbir Suriyeli veli, veli toplantısına gelmedi. Özel çağırdığımızda gelen oldu fakat hala bir kez bile görmediğim velilerim var....”(E.20)

“Suriyeli öğrenci velileri toplantılara katılmıyorlar. Sınıf içi etkinliklere katılmıyorlar.”(E.25)

Bu görüşlere dayanarak Suriye kökenli velilerin okulda düzenlenen etkinlik, toplantı vb. faaliyetlere katılmadıkları, bireysel olarak görüşmek amacıyla davet edilen velilerin de bir kısmının görüşme sürecine katılmadığı söylenebilir.

3.1.4.3. Materyal Temini

Öğretmenlerin okul-aile işbirliği teması kapsamında yaşadıkları problemlerden biri de materyal temini ile ilgilidir. Öğretmenlerin % 34’ü Suriye kökenli öğrencilerin ders için gerekli materyalleri getirmediklerini belirtmekte olup, konuya ilişkin öğretmen görüşlerinden bazıları aşağıda paylaşılmıştır.

“Materyal istediğimiz zaman istenen materyaller gelmiyor. Malzeme temininde sorun yaşıyoruz.....”(E.4)

“Çocuklar için gerekli materyaller veliler tarafından temin edilmemekte, öğrencilere yardım kapsamında verilen materyaller evden okula gelmemektedir...”(E.10)

“Maddi olarak Suriyeli öğrencilerin yarısı materyal getirmiyor, temin etmiyor. Kalem defteri bile olmayan çocuklar var...”(E.39)

Öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde ders için gerekli araç-gereçlerin Suriye kökenli veliler tarafından temin edilmediği ya da eksik olduğu bunun nedeninin maddi imkânsızlıklardan kaynaklı olabileceği, Suriye kökenli öğrencilere araç-gereç yardımı yapılmasına rağmen verilen malzemelerin kullanılmadığı görülmektedir.

3.2. Okul Yöneticilerinin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular

Çalışmanın ikinci alt amacı kapsamında “Suriye kökenli öğrencilerin eğitim gördükleri ilkokullarda görev yapan okul yöneticilerinin yaşadıkları sorunlar nelerdir?” sorusuna okul yöneticilerinin verdikleri yanıtlar değerlendirildiğinde; iletişim sorunu, eğitime erişim ile ilgili sorunlar, okul iklimi ile ilgili sorunlar ve okulun fiziki yapısı ile ilgili sorunlar yaşandığı tespit

edilmiştir. Okul yöneticilerinin yaşadıkları sorunların tema ve alt temalara göre dağılımı Tablo 3'dedir.

Tablo 3. Yöneticilerinin Yaşadıkları Sorunların Temalar ve Alt Temalara Göre Dağılımı

Sorun Alanlarına İlişkin Temalar	Alt Temalar	Frekans (f)	Yüzde %
İletişim sorunu	Dil sorunu	9	100
Eğitime erişim ile ilgili sorunlar	Okula devam	6	67
	Okula kayıt süreci	5	56
	Yasal düzenlemeler	5	56
	Öğretmenlerin iş doyumu ve motivasyonu	4	44
Okul iklimi ile ilgili sorunlar	Kültürel farklılıklar	3	33
	Davranış sorunları	3	33
	Sınıf mevcudu-	4	44
Okulun fiziki yapısı	Derslik sayıları	4	44
	Ortak kullanım alanları	4	44

Tablo 3'de görüldüğü üzere okul yöneticilerinin iletişim sorunu kapsamında *dil sorunu*; eğitime erişim ile ilgili sorunlar kapsamında *okula devam*, *okula kayıt süreci*, *yasal düzenlemeler*; okul iklimi ile ilgili sorunlar kapsamında *öğretmenlerin iş doyumu ve motivasyonu*, *kültürel farklılıklar*, *davranış sorunları*; okulun fiziki yapısı ile ilgili sorunlar kapsamında *sınıf mevcudu*, *derslik sayıları* ve *ortak kullanım alanları* ile ilgili sorunlar yaşadıkları tespit edilmiştir.

3.2.1. İletişim Sorunu

Okul yöneticilerinin tamamı Suriye kökenli öğrencilerin eğitim sistemine dâhil olmasıyla birlikte Suriye kökenli öğrenciler ve öğrenci velileri ile iletişim sorunları kapsamında dil sorunu yaşandığını belirtmişlerdir. Dil sorununa ilişkin okul yöneticilerinin görüşlerinden bazıları aşağıda paylaşılmıştır:

“Öğrenci kayıt sırasında özellikle velilerle dil sıkıntısı yaşıyorum. Bunu aşmak için Türkçe-Arapça sözlükten ve Suriyeli tercümandan yardım alıyoruz.....” (Y.1)

“Veli ve öğrencilerle dil sorunu yaşıyoruz. Birbirimizin dilini bilmediğimiz için anlaşmakta problem yaşıyoruz. Bu da tabii farklı problemlere neden oluyor....” (Y.7)

“Dil sorunu en öncelikli sorundur. Çünkü çocuklar Türkçe bilmiyorlar ve bu da arkadaşlarıyla öğretmenleri ile bizimle anlaşmalarına engel oluyor. Bu durum veliler için de geçerlidir iletişim kurulamıyor karşılıklı olarak.....” (Y.8)

Okul yöneticilerinin görüşlerinden anlaşıldığı üzere, Suriye kökenli öğrenci velileri ve Suriye kökenli öğrencilerle dil bilmemeleri nedeniyle iletişim kurulamamakta ve öğrenci ile velilerle karşılıklı olarak kendilerini ifade edememektedirler. Ayrıca dil sorununun kayıt sırasında da bazı zorluklara sebep olduğu ifade edilmiştir

3.2.2. Eğitime Erişim ile İlgili Sorunlar

Okul yöneticilerinin eğitime erişim ile ilgili sorunlar temasına ilişkin görüşleri incelendiğinde okula devam, okula kayıt süreci ve yasal düzenlemeler alt temalarına ilişkin problem yaşandığı tespit edilmiştir.

3.2.2.1. Okula Devam

Tablo 3'e göre okul yöneticilerinin % 67'sinin Suriye kökenli öğrencilerin okula devam sorununun bulunduğunu belirttikleri görülmektedir. Okul yöneticilerinin okula devam sorunu kapsamındaki görüşlerinden bir seçki aşağıda sunulmuştur.

"Suriyeliler ile ilgili en çok yaşadığımız sıkıntı adres ve devamsızlık sıkıntısıdır. Verdikleri adres kayıtlarında bulunmuyorlar ya da adresleri doğru olmuyor. Aynı zamanda okula da düzenli olarak gelmiyorlar. Bu ikisi birleşince öğrencilerde devamsızlık sıkıntısı ortaya çıkıyor ve kayıt olduktan sonra öğrencilerin takibi yapılamıyor....." (Y.4)

"Öğrencilerin sürekli devamında sıkıntı yaşanıyor. Bunun için rehber öğretmenle birlikte ev ziyaretleri düzenleniyor. Bu çalışma sonucunda genel olarak iç-dış göç ile öğrencilerin bulunduğu ikameti terk ettikleri anlaşıyor....." (Y.1)

Okul yöneticileri; Suriye kökenli öğrencilerin genel olarak okula devam etmekte sorun yaşadıklarını, ailelerinin sık sık adres değişiklikleri yapmaları nedeniyle öğrencilerin çok fazla devamsızlık yaptıklarını ve adres bilgilerinin olmaması nedeniyle devamsızlık takibinin yapılamadığını, okula devam edenlerin ise, okula düzenli olarak gelmediklerini belirtmektedirler.

3.2.2.2. Okula Kayıt Süreci

Okul yöneticilerinin % 56'sı eğitime erişim ile ilgili sorunlar teması kapsamında okula kayıt süreciyle ilgili sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Yöneticilerinin görüşlerine ilişkin seçki aşağıda paylaşılmıştır.

"Özellikle birinci sınıfa başlama çağına gelen Suriyeli öğrenciler e-okul sisteminde görünmediği için sene Başında 1. Sınıf derslik ve öğretmen planlaması yapılamıyor. Ayrıca belli bir kayıt sonu zamanı olmadığı için yıl içerisinde öğrenci gelebiliyor ve bu da sınıf planlamasını olumsuz etkiliyor. Suriyeli öğrencilerin adrese dayalı kayıt sistemine tabi olmamaları da okul bazı yerleşmelerde plansızlıklara sebep oluyor. Öğrencilerin takibini zorlaştırıyor. Bu sistem de bir mahallede oturan bir öğrencinin başka bir mahalledeki Okula kayıt yapmasına imkan tanıyor....." (Y.9)

"Adres kayıt Bölgesi ile ilgili sıkıntı yaşıyoruz. Farklı adrese kayıtlı kişiler gelip bizim okulda kayıt olmak istiyorlar. Adres bilgileri ve iletişim bilgilerine ulaşamadığından öğrenci takibi yapılamıyor. Suriyeli veli sınıfa kayıt olma istediği sınıfa kayıt olmak talebi ile geliyor. İlkokulda öğrencinin seviyesini tespit etmekte problem yaşıyoruz....." (Y.2)

Okul yöneticileri okula kayıt sisteminde eksikliklerin bulunduğunu, Suriye kökenli öğrencilerin e-okul sisteminde adrese dayalı sisteme bağlı olmadıklarını, bu nedenle farklı il ya da ilçelerden gelip okula kayıt olabildiklerini, kayıt sürecinde okula yerleştirme ve seviye belirleme uygulamalarında farklılıkların bulunduğunu ifade etmektedirler. Ayrıca kayıt sürecinde ortaya çıkan bu sorunların okulun eğitim yılı planlamasını da olumsuz etkilediği belirtilmektedir.

3.2.2.3. Yasal Düzenlemeler

Okul yöneticilerinin eğitime erişim ile ilgili sorunlar teması kapsamında yaşadıkları sorunlardan bir diğeri de yasal düzenlemelerdir. Tablo 3'de görüşleri paylaşılan okul yöneticilerinin yüzde 56'sı Suriye kökenli öğrencilerin eğitim süreciyle ilgili yasal düzenlemelerde yetersizliklerin olduğunu belirtmektedir. Okul yöneticilerinin konuya ilişkin görüşleri şöyledir:

"Okula devam etmeyenlerin nüfus kayıt sisteminde yer alan bilgilerinin eksikliği nedeniyle öğrenciler takip edilememektedir. Devam devamsızlığı izlenememektedir ve bu bir problem olarak ortaya çıkmaktadır. Bununla ilgili net yasal düzenlemeler yoktur....." (Y.6)

"Kayıt yapılırken özellikle büyük yaşlardaki çocukların sınıflarının tespitinde farklı uygulamaların olması nedeniyle çocukların sınıf yerleştirmelerinde problem yaşanıyor. 10

yaşındaki bir çocuk bazı okullarda akran eğitimi esnasına bazı okullarda ise bilgi düzeyine göre sınıflara yerleştiriliyor..”(Y.3)

“Çok fazla taşınma ve devamsızlık yapılmaktadır. Bunun bir yasal düzenlemesi yok...”(Y.5)

Okul Yöneticilerinin yasal düzenlemelere ilişkin görüşleri incelendiğinde Suriye kökenli öğrencilerin okula kayıt süreci, sınıflara yerleştirme ve devamsızlık sorunu ile ilgili konularda yasal düzenlemelerin yetersiz olduğu görülmektedir.

3.2.3. Okul İklimi ile İlgili Sorunlar

Okul yöneticileri Suriye kökenli öğrencilerin eğitim sistemine dâhil olmasıyla okul iklimi ile ilgili sorunlar yaşanmaya başladığını ifade ederek, bu tema kapsamında öğretmenlerin iş doyumu ve motivasyonu, davranış sorunları ve kültürel farklılıklar alanlarında sorun yaşandığını belirtmişlerdir.

3.2.3.1. Öğretmenlerin İş Doyumu ve Motivasyonu

Çalışma sonucunda okul iklimi kapsamında tespit edilen ilk sıradaki problem öğretmenlerin iş doyumu ve motivasyonlarının düşük olmasıdır. Okul yöneticilerinin % 44’ünün Suriye kökenli öğrencilerin eğitim sistemine dâhil olmalarının öğretmenlerin iş doyumu ve motivasyonunu olumsuz etkilediğini ifade ettikleri görülmektedir. Okul yöneticilerinin görüşleriyle ilgili seçki aşağıda sunulmuştur.

“Özellikle ara sınıflara gelen öğrencilerin sınıf kültürüne ve müfredat işlenişine olumsuz etkisi nedeniyle öğretmenlerde isteksizlik veya boş vermişlik oluyor. Bu durum da öğretmenin motivasyon ve iş doyumunu olumsuz etkiliyor.....”(Y.3)

“Öğretmenler durumu kabul etmiş olsa da önceliği yabancılara Türkçe öğretmek olduğundan iş doyumunda düşme oluyor.....”(Y.8)

Okul yöneticilerinden elde edilen veriler incelendiğinde; sınıfında Suriye kökenli öğrenci bulunan öğretmenlerin mesleki önceliklerinin değiştiği, bu öğrencilere Türkçe öğretilmesi gerekliliğinin eğitim öğretim sürecini olumsuz etkilediği, bu durumun da öğretmenlerin iş doyumu ve motivasyonunu düşürdüğü tespit edilmiştir.

3.2.3.2. Davranış Sorunları

Okul iklimi temasına ilişkin okul yöneticilerinin yaşadıkları sorunlardan biri de Suriye kökenli öğrencilerin davranış sorunları ile ilgilidir. Tablo 3’den görüleceği üzere yöneticilerinin % 33’ü davranış sorunlarının bulunduğunu belirtmişlerdir. Okul yöneticilerinin bu alt temaya ilişkin görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

“Suriyeli öğrencilerin saldırgan olmaları nedeniyle okulda disiplin sorunları da sıklıkla görülüyor...”(Y.3)

“Türk Suriyeli öğrenciler arasında çatışma yaşıyor. Suriyeli öğrencilerin aşırı hareketli olmasından dolayı disiplin açığı ortaya çıkıyor.....”(Y.1)

Okul yöneticileri Suriye kökenli öğrencilerin hareketli olduklarını ve saldırgan davranışlar sergilediklerini bu durumun öğrenciler arasında gruplaşma, çatışma ve disiplin sorunlarına neden olduğunu ifade etmişlerdir.

3.2.3.3. Kültürel Farklılıklar

Okul yöneticilerine göre okul iklimi teması kapsamında ortaya çıkan sorunlardan bir diğeri de kültürel farklılıklardır. Okul yöneticilerinin % 33’ü Suriye kökenli öğrencilerin farklı bir kültüre sahip olduklarını ve bu durumun bazı sorunlara neden olduğunu belirtmişlerdir. Kültürel farklılıklarla ilgili okul yöneticilerinin görüşlerinin seçkisi aşağıdadır.

“Ancak kültür çatışmasına dayalı olarak Türk ve Suriyeli öğrencilerin uyum sorunları çok fazla yaşıyor. Kültürlerin birbirinden farklı olması nedeniyle aynı olaya karşı farklı tepki ve durumlar ortaya çıkabiliyor....”(Y.9)

“Davranış ve olaylar karşısında tepkileri bizim Türk çocuklardan çok farklı....”(Y.8)

Okul yöneticileri Suriye kökenli öğrencilerin kültürel farklılıklarının bulunduğunu, farklı kültürlerden gelmeleri nedeniyle bazı olay ve davranışlara verdikleri tepkilerin farklı olduğunu ve bu nedenle kültürel çatışmaların yaşandığını belirtmişlerdir.

3.2.4. Okulun Fiziki Yapısı

Okul yöneticileri, Suriye kökenli öğrencilerin eğitim sistemine dâhil olmasıyla okulun fiziki yapısı ile ilgili sorunların da yaşandığını belirtmişlerdir. Okulların fiziki yapısı kapsamında okul yöneticileri tarafından sınıf mevcudu ve derslik sayıları ile ortak kullanım alanları konusunda problemlerin ortaya çıktığı ifade edilmiştir.

3.2.4.1. Sınıf Mevcudu ve Derslik Sayıları

Okul yöneticilerinin yüzde 44’ü sınıf mevcutlarının fazlalığı ve derslik sayılarının yetersizliği sorununu dile getirmişlerdir. Okul yöneticilerinin görüşlerine ilişkin seçki şöyledir:

“Sınıflar çok kalabalık ve ders bütünlüğünün sağlanmasını da engelliyor bu durum. Okulun küçük olması nedeniyle mevcut çok kalabalık. Okulun kendi içindeki imkanları zaten kısıtlı olduğu için Suriyelilerin gelmesiyle imkanlar daha da sınırlanmıştır....”(Y.8)

“Suriyeli öğrencilerin okulumuzda dahil olması ile birlikte sınıf mevcutları ikiye katlandı ve bu de dersliklerin yetersiz kalmasına neden olmuştur.....”(Y.6)

Suriye kökenli öğrencilerin katılımıyla sınıf mevcutlarının arttığı, öğrenci sayılarındaki artış nedeniyle sınıfların kalabalıklaştığı bu durumun ders bütünlüğünü olumsuz etkilediği ve okulun fiziki kapasitesinin yetersizleştiği okul yöneticileri tarafından belirtilmiştir.

3.2.4.2. Ortak Kullanım Alanları

Okul yöneticilerine göre okulun fiziki yapısı kapsamında ortaya çıkan diğer sorun da ortak kullanım alanlarıdır. Tablo 3’den hatırlanacağı üzere okul yöneticilerinin % 44’ü okulun ortak kullanım alanlarına ilişkin problemler ortaya çıktığını belirtmişlerdir. Okul yöneticilerinin ortak kullanım alanları ile ilgili görüşlerinin seçkisi aşağıda paylaşılmıştır.

“Suriye kökenlilerin eğitime dâhil olması ile birlikte zamanında Türk öğrencilere 3 metrekare bahçede oyun alanı varken Suriyeliler ile beraber bu yarıya inmiştir. Ortak kullanım alanlarında da (tuvalet, koridor) mevcudun kalabalık olması nedeniyle problemler yaşanmaktadır.....”(Y.7)

“Suriye kökenli öğrencilerin kayıt olması ile ortak alanların kullanımında yaşanan yoğunluk nedeniyle çocukların oyun alanı kullanımları azalmaktadır.....”(Y.2)

Okul yöneticileri Suriye kökenli öğrencilerin okullarına gelmesiyle öğrenci başına düşen ortak kullanım alanlarının azaldığını ve okul bahçesi, oyun alanları gibi ortak bölgelerin kalabalıklaştığını ifade etmişlerdir.

3.3. Suriye Kökenli Öğrenci Velilerinin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular

Çalışmada yanıt aranan üçüncü soru “Çocukları ilköğretim kademesinde eğitim görmekte olan Suriye kökenli velilerin yaşadıkları sorunlar nelerdir?” sorusudur. Suriye kökenli öğrenci velilerinin verdikleri yanıtlar değerlendirildiğinde velilerin; iletişim sorunu, uyum sorunu, eğitim olanaklarına erişim ile ilgili sorunlar ve diğer velilerle ilgili sorunlar yaşadıkları belirlenmiştir. Suriye kökenli velilerin yaşadıkları sorun alanları ve bunlar kapsamındaki alt temalara ilişkin veriler Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4. Öğrenci Velilerinin Yaşadıkları Sorunların Temalar ve Alt Temalara Göre Dağılımı

Sorun Alanlarına İlişkin Temalar	Alt Temalar	Frekans (f)	Yüzde (%)
İletişim Sorunu	Dil sorunu	28	100
Uyum Sorunu	Dışlanma-ötekileştirilme-zorbalık	19	67
Eğitime Erişim ile İlgili Sorunlar	Etkinliklere katılım	19	67
	Materyal temini	18	64
Diğer Veliler ile Sorunlar	Türk veliler ile sorunlar	9	32

Tablo 4 incelendiğinde iletişim sorunu kapsamında *dil sorunu*; uyum sorunu kapsamında *dışlanma-ötekileştirilme-zorbalık*; eğitim olanaklarına erişim ile ilgili sorunlar kapsamında *etkinliklere katılım ve materyal temini*; diğer velilerle ilgili sorunlar kapsamında *Türk veliler ile sorunlar* alt temalarının yer aldığı görülmektedir.

3.3.1. İletişim Sorunu

Tablo 4’de görüldüğü üzere Suriye kökenli öğrenci velilerinin tamamı dil sorunu yaşadığını belirtmişlerdir. Öğrenci velilerinin görüşlerine ilişkin seçki aşağıda sunulmuştur.

“Çocuklarım okula başladıklarında Türkçe bilmiyorlardı. Bu nedenle çok fazla problem yaşadılar. Türkçe bilmedikleri için iletişim kuramadılar bir türlü. Öğretmen ve öğrenciler arasında diyalog kurulamadı. Ancak şu an 3 sınıftalar Türkçe’yi biraz öğrendiler bu nedenle iletişim problemleri azaldı ancak dili az bildikleri için çocuklar okula devam etmek istemiyorlar.....”(V.9)

“Öğretmenleri hiç anlamıyordu ve çok zorlanıyordu. Okula devam etmek istemiyordu bu yüzden. Arkadaşları ile konuşmuyor ve pek iletişim kurmuyordu. Türkçe bilmediği için çok fazla problem yaşadık.....”(V.18)

“Çocuğum Türkçe bilmiyordu. Bu nedenle öğretmen ve arkadaşları ile okula başladığında iletişim kurmuyor ve konuşmuyordu. Zaten onları hiç anlamıyordu. Bu yüzden çok üzülüyordu. Öğretmen Suriyeli öğrencilerle de çok ilgilenmiyordu. Türkçe bilmedikleri için de öğrenmeleri yavaş oluyor.....”(V.28)

Araştırmaya katılan Suriye kökenli öğrenci velilerinden elde edilen görüşler incelendiğinde Suriye kökenli öğrencilerin Türkçe bilmedikleri, bu nedenle öğretmen ve arkadaşlarıyla iletişim kurmakta sorun yaşadıkları, okuduklarını anlayamadıkları görülmekte olup, bu durumun öğrencilerin okula gelmek istememelerine neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3.3.2. Uyum Sorunu

Suriye kökenli öğrenci velilerinin % 67’si çocuklarının zorbalık, dışlanma ve ötekileştirilme davranışlarına maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Suriye kökenli öğrenci velilerinin ilgili alt temaya ilişkin görüşleri aşağıda yer almaktadır.

“Çocuklara Suriyeli diye hitap ediyorlar. Ayrıca bazı çocuklar Suriyeli deyip çocuklara şiddet uygulayabiliyorlar ve saçlarını çekiyorlar.....”(V.6)

“Çocuklarımıza neden geldiniz, burada ne işiniz var gibi şeyler söylüyorlar. Zaman zaman zorbalık da yapıyor. Türk öğrenciler oyuna almıyorlar. Genelde Suriye kökenli çocuklarla oyun oynamıyorlar.....”(V.9)

“Çocuğuma “Suriyelileri sevmiyoruz, sizi istemiyoruz” gibi şeyler söyleniyor. Sadece okulda değil dışarıda da söylüyorlar. Bazen de dövüyorlar, oyun oynamıyorlar, oyuna da almıyorlar.....”(V.26)

Veliler, Suriye kökenli öğrencilerin şiddet ve zorbalığa maruz kaldıklarını, Türk öğrenciler tarafından kullanılan “Suriyeli”, “Suriyelileri sevmiyoruz ve istemiyoruz” ifadeleri ile ötekileştirildiklerini, oyun sürecine dâhil edilmeyerek dışlandıklarını ifade etmişlerdir.

3.3.3. Eğitime Erişim ile İlgili Sorunlar

Çalışmaya katılan Suriye kökenli öğrenci velileri, eğitime erişim temasıyla ilgili etkinliklere katılım ve materyal temini konusunda sorun yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

3.3.3.1. Etkinliklere Katılım

Tablo 4’de yer alan verilere göre Suriye kökenli öğrenci velilerinin % 67’si etkinliklere katılım ile ilgili sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. İlgili alt temaya ait Suriye kökenli öğrenci velilerinin görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur.

“Toplantılara bir iki defa katıldım ama iletişim kuramayınca gelmemeye başladım....”(V.9)

“Toplantılara pek katılmıyorum çünkü konuşulanları anlamıyorum....”(V.11)

Velilerin görüşleri incelendiğinde iletişim kuramadıkları gerekçesiyle okulda yapılan toplantı ya da etkinliklere katılım sağlamadıkları görülmektedir.

3.3.3.2. Materyal Temini

Suriye kökenli öğrenci velilerinin % 64’ü materyal temini sorunu yaşadıklarını belirtmişlerdir. Öğrenci velilerinin görüşlerine ilişkin seçki aşağıda sunulmuştur.

“Öğretmenin istediklerini almaya çalışıyoruz ama zorlanıyoruz. Çünkü zaten geçinmeye çalışıyoruz...”(V.1)

“Maddi sorun yaşadığımız için öğretmenin istediği materyalleri almakta problem yaşıyoruz.....”(V.5)

“ Materyal çok isteniyor bizden. Durumumuzu aslında biliyorlar. Geçinemiyoruz. Bazen istediklerini alıyoruz bazen de alamıyoruz.....”(V.15)

Görüş bildiren Suriye kökenli öğrenci velileri okuldan istenen materyalleri maddi zorluk yaşamaları nedeniyle temin edemediklerini ifade etmişlerdir.

3.3.4. Diğer Veliler ile Sorunlar

Çalışmaya katılan Suriye kökenli öğrenci velileri diğer veliler ile de problem yaşadıklarını belirtmişlerdir. Tablo 4’de de görüleceği üzere Suriye kökenli öğrenci velilerinin % 32’si Türk öğrenci velileri ile sorun yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Veli görüşlerinden bir seçki aşağıda paylaşılmıştır.

“Türk aileler hiçbir şekilde bizimle konuşmuyor, selam bile almıyorlar. Burada Suriyelileri pek sevmiyorlar, Suriyeli velilerle sorun yaşıyorlar.....”(V.9)

“Bazı Türk aileler bizi hor görüyorlar, bize kötü davranıyorlar. Sürekli bizi suçluyorlar. Okulda yapılan bazı etkinliklerde bize “Siz temiz değilsiniz, yemeğiniz yenmez” gibi şeyler söylüyorlar. Bize bakış açıları olumsuz.....”(V.15)

Suriye kökenli öğrenci velileri; Türk öğrenci velilerinin kendilerine karşı bakış açılarının olumsuz olduğunu, yemek ve temizlik alışkanlıklarına dair olumsuz ifadeler kullandıklarını, kendileriyle iletişim kurmadıklarını ifade etmişlerdir.

3.4. Suriye Kökenli Öğrencilerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular

Çalışmanın dördüncü alt amacı çerçevesinde Suriye kökenli öğrencilere “Eğitim-öğretim sürecinde okullarda yaşadıkları sorunların neler olduğu?” sorusu iletilmiştir. Öğrencilerin iletişim sorunu, uyum sorunu ve eğitim süreci ile ilgili sorunlar yaşadıkları belirlenmiş ve elde edilen veriler Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5. Suriye Kökenli Öğrencilerin Yaşadıkları Sorunların Temalar ve Alt Temalara Göre Dağılımı

Ana Temalar	Alt Temalar	Frekans (f)	Yüzde (%)
İletişim Sorunu	Dil sorunu	28	90
Uyum Sorunu	Dışlanma-ötekileştirilme-zorbalık	21	67
Eğitim Süreci ile İlgili Sorunlar	Akademik başarı	22	70
	Öğretim programı	18	58

Tablo 5 incelendiğinde, Suriye kökenli öğrencilerin iletişim sorunu kapsamında *dil sorunu*; uyum sorunu kapsamında *dışlanma-ötekileştirilme-zorbalık*; eğitim süreci ile ilgili sorunlar kapsamında *akademik başarı ve öğretim programı* alt temalarında sorun yaşadıkları görülmektedir.

3.4.1. İletişim Sorunu

Tablo 5’den görüleceği üzere, Suriye kökenli öğrencilerin %90’ının iletişim sorunu çerçevesinde dil sorunu yaşadıkları tespit edilmiştir. Öğrenci görüşlerine ilişkin seçki aşağıda sunulmaktadır.

“Öğretmenimin anlattıklarını anlamakta zorlanıyorum. Arkadaşlarımla konuşmaya çalışıyorum ama anlaşıyoruz. Bazen Türkçe bilen Suriye kökenlilerden yardım alarak ancak konuşabiliyorum. Çünkü Türkçeyi pek bilmiyorum.....”(Ö.13)

“Öğretmenle ve arkadaşlarımla Türkçe’yi az bildiğim için çok az iletişim kurabiliyoruz. Okuma-yazma bilmediğim için bazı şeyleri öğrenmekte çok zorlanıyorum. Öğretmeni anlayamıyorum.....”(Ö.16)

“Arkadaşlarım benimle konuşuyor ama ben anlamıyorum. Beden dili ya da işaretlerle anlaşıyorduk. Derste öğretmeni de anlamıyordum. Bir arkadaş Türkçe biliyor da o bize yardım ediyordu. Öğretmenle konuşurken de arkadaşımın söylediği kadar anlıyordum ve arkadaşlarımdan yardım olmadan zor oluyordu....”(Ö.22)

Suriye kökenli öğrencilerin görüşleri özetlendiğinde; Türkçe bilmemeleri nedeniyle öğretmenleri ve arkadaşlarıyla iletişim kuramadıkları, öğretmenleri ve arkadaşlarına kendilerini ifade edemedikleri, zaman zaman iletişim kurabilmek için beden dili kullandıkları ya da Türkçe bilen arkadaşlarından yardım aldıkları görülmektedir.

3.4.2. Uyum Sorunu

Suriye kökenli öğrencilerin eğitim sistemine dâhil olmalarıyla karşılaştıkları sorunlardan bir diğeri de uyum sorunu ile ilgilidir. Tablo 5’den izleneceği üzere, Suriye kökenli öğrencilerin % 67’si uyum sorunu çerçevesinde zorbalık, dışlanma ve ötekileştirilme davranışlarına maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Suriye kökenli öğrencilerin görüşlerinden bazıları aşağıda paylaşılmıştır.

“Türk öğrenciler bizi sevmiyorlar bazı öğrenciler bizi dövüyorlar bizimle oyun oynamıyorlar bize de genelde lakap takıyorlar...”(Ö.6)

“Türk arkadaşlarım Sınıfta Türkçe bilmediğim için dalga geçiyorlar benimle bazen de dövüyorlardı genelde oynamıyorlar. Zaten Suriyeli istemiyoruz sizi istemiyoruz da diyorlar.”(Ö.24)

“Türk öğrenciler beni sevmiyor Suriye’ye gidin deyip bizi dövüyorlar. Bizimle oyun oynamıyorlar. Biz sizi sevmiyor istemiyoruz gibi şeyler söylüyorlar....”(Ö.27)

Suriye kökenli öğrencilerin görüşleri incelendiğinde zaman zaman, Türk öğrencilerin kendilerine şiddet ve zorbalık içeren davranışlar sergilediği, “Suriyeli”, “Suriyelileri istemiyoruz, Suriye’ ye gidin” şeklinde söylemlerle ya da isim takarak ötekileştirdikleri sonucuna varılabilir.

3.4.3. Eğitim Süreci ile İlgili Sorunlar

Suriye kökenli öğrencilerin yaşadıkları sorun alanlarından bir diğeri eğitim süreci ile ilgilidir. Öğrencilerin yaşadıkları eğitim süreci ile ilgili sorunlar; akademik başarı ve öğretim programı alt temaları kapsamında değerlendirilmiştir.

3.4.3.1. Akademik Başarı

Suriye kökenli öğrencilerin eğitim sürecine ilişkin karşılaştıkları en önemli sorun akademik başarıyla ilgilidir. Tablo 5’den görüldüğü üzere Suriye kökenli öğrencilerin % 70’i akademik başarıya ilişkin sorun yaşadığını belirtmiştir. Öğrenci görüşlerinden bazıları şöyledir:

“Okuduğumu anlamakta çok zorlanıyorum. Matematik çok zor anlayamıyorum. Türkçe az bildiğim için derslerim biraz zayıf...” (Ö.3)

“...yazılıda yazılanları biraz anlıyorum. Bu nedenle derslerim zayıf biraz. Zaten öğretmenin anlattıklarını da az anlıyorum. Bu yüzden geri kalıyorum....” (Ö.23)

“..zaten az anlıyoruz kendisini. Okuma yazma bilmiyorum bu yüzden derslerimiz de iyi değil...” (Ö.25)

Suriye kökenli öğrencilerin görüşleri değerlendirildiğinde; eğitim-öğretim sürecinde okuma, yazma ve okuduğunu anlama becerilerinin zayıf olması nedeniyle akademik başarının da düşük olduğu bu durumun temelinde de Suriye kökenli öğrencilerin Türkçe bilmemesinin olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

3.4.3.2. Öğretim Programı

Eğitim sürecine ilişkin olarak öğrencilerin belirttikleri sorunlardan bir diğeri de öğretim programıyla ilgilidir. Tablo 5’de paylaşıldığı üzere Suriye kökenli öğrencilerin % 58’i öğretim programı alt temasına ilişkin sorun yaşadığını ifade etmişlerdir. Öğrenci görüşlerinden bir seçki aşağıda sunulmuştur.

“Suriye kökenli sınıfta daha iyi öğreniyoruz. Öğretmen bize harfleri öğretiyor okuma yazma öğretiyor. Türk sınıfta öğretmen bize bir şey anlatmıyor.” (Ö.10)

“Suriye kökenli arkadaşlarımda olduğu sınıfta daha kolay öğreniyorum ama Türk arkadaşlarımda sınıfta Türkçe bilmediğim için sıkıntı yaşıyorum. Suriye kökenli sınıftaki öğretmen bize daha iyi öğretiyor.” (Ö.17)

“Suriye kökenli sınıfta daha iyi öğreniyorum Çünkü öğretmen daha iyi öğretiyor bize ve anlatıyor. Diğer sınıfta öğretmenim söylüyor yazdırıyor ve geçiyor.” (Ö.25)

Suriye kökenli öğrencilere göre; sadece Türkçe ağırlıklı eğitim programı ile eğitim görmeleri kendileri için daha verimli olmakta, MEB müfredatı kapsamında aldıkları eğitim ise Türkçe bilmemeleri nedeniyle verimli olmamaktadır.

4. Sonuç

Bu çalışmada Suriye kökenli öğrencilerin eğitim gördükleri ilkokullarda görev yapan öğretmenler, okul yöneticileri, Suriye kökenli öğrenci velileri ve Suriye kökenli öğrencilerin bakış açısıyla yaşanan sorunlar ayrı ayrı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Sınıfta Suriye kökenli öğrenci bulunan öğretmenlerin iletişim-dil sorunu yaşadıkları belirlenmiştir. İletişim sorunu yaşanmasının nedeni Suriye kökenli öğrencilerin Türkçe bilmemelerinden kaynaklanmaktadır. Bunun sonucunda ise öğretmenler, Suriye kökenli öğrencilerle iletişim kuramamakta, öğrencilerle karşılıklı olarak birbirlerini anlayamamakta ve kendilerini ifade edememektedirler. Ayrıca eğitim sürecinin yürütülmesi kapsamında öğretim programının Suriye kökenli öğrenciler için yeterli ve uygun olmadığı; Suriye kökenli öğrencilerin, ihtiyaçlarına göre planlama ve zaman yönetimi yapılamadığı, akademik başarılarının düşük olduğu, okula devam etmedikleri tespit edilmiştir. Bu durumun Suriye kökenli öğrencilerin Türkçe bilmemelerinden ve Türkçe eğitim için hazır bulunuşluklarının yetersiz olmasından kaynaklandığı görülmektedir. Bunun sonucunda öğretmenlerin ders planlama ve zaman yönetimi

sürecinde aksaklıklar yaşamalarına, Suriye kökenli öğrencilerin öğretim sürecine dâhil olamamalarına, eğitim programının yetersiz olmasından dolayı sınıf düzeyinin gerisinde kalmalarına ve akademik başarılarının düşmesine, eğitim programının belirlenen süre içerisinde tamamlanamamasına yol açmaktadır. Sınıf iklimi ile ilgili sorunlar çerçevesinde de Suriye kökenli öğrencilerin şiddet eğilimlerinin olması nedeniyle davranış sorunlarının olduğu; dil bilmemeleri nedeniyle uyum sağlayamadıkları ve derslere motive olamadıkları, sınıflara yerleştirilen Suriye kökenli öğrencilerin yaşlarının sınıf düzeyine uygun olmadığı, sınıf mevcudu içerisinde Suriye kökenli öğrencilerin çoğunlukta olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Suriye kökenli öğrencilerin savaş ortamından göç etmeleri nedeniyle şiddet ve zorbalığa eğilimli oldukları, bu nedenle problem çözme, iletişim ya da oyun sürecinde şiddet ve zorbalığa başvurdukları belirlenmiştir. Bunun sonucunda Türk ve Suriye kökenli öğrenciler arasında gruplaşma, kavgaya ve davranış problemleri meydana gelmektedir. Ayrıca Suriye kökenli öğrencilerin Türkçe bilmemeleri nedeniyle öğretim sürecine odaklanamadıkları, derslere karşı ilgisiz ve isteksiz oldukları, okul kültürüne uyum sağlayamadıkları belirlenmiştir. Suriye kökenli öğrenciler, okula kayıt ve sınıfa yerleştirme sisteminde de farklı uygulamaların olması nedeniyle yaşlarına uygun sınıflara yerleştirilememekte ve bu durum da sınıf iklimini olumsuz etkilemektedir. Okul-aile işbirliği ile ilgili ise, öğretmenlerin veliler ile iletişim-dil sorunu yaşadıkları, Suriye kökenli velilerin çocukları için ders sürecinde kullanılacak materyalleri maddi zorluklar dolayısıyla temin edemedikleri ve okulda yapılan etkinliklere katılım sağlamadıkları belirlenmiştir. Öğretmenler Suriye kökenli velilerle Türkçe bilmemeleri nedeniyle ilişki kuramamakta ve kendilerini ifade edememektedirler. Literatürde yer alan çalışmaların sonuçları öğretmenlerden elde edilen bu çalışmanın bulgularını desteklemektedir (Dreyden-Petersen, 2011; Şensin, 2016; Karakuş, 2012; Angay, 2012; Özer, Komsuoğlu ve Ateşok, 2016; Sarıtaş, Şahin ve Çatalbaş, 2016). Yaşanan bu sorunların çözümü için Suriye kökenli öğrenciler ve Suriye kökenli öğrenci velilerine Türkçe öğrenmelerinin sağlanması amacıyla dil eğitimi verilmeli, okullarda yaşanan davranış problemleri, şiddet ve ayrımcılığın önlenmesi için çok kültürlü eğitim uygulamaları geliştirilmelidir. Suriye kökenli öğrencilerin eğitim düzeyine uygun olacak eğitim programları hazırlanmalı, akademik başarıları düşük olanlar destekleme eğitimlerine alınmalı, okula devam etmeyenler ise belirlenerek okul idaresi, öğretmen ve rehberlik servisi işbirliğiyle eğitim sürecinden kopmamaları sağlanmalıdır.

Okulunda Suriye kökenli öğrenci bulunan okul yöneticilerinin Suriye kökenli öğrenci ve öğrenci velileriyle iletişim-dil sorunu yaşadıkları belirlenmiştir. Suriye kökenli öğrenciler ve öğrenci velileri Türkçe bilmemekte olup bu durum okul yöneticilerinin; öğrencilerin kayıt süreci, öğrencilerle iletişim kurma süreci, öğrenci velilerinin bilgilendirilmesi ve veli ile iletişim kurma sürecinde dil yetersizliği kaynaklı iletişim problemleri yaşamalarına neden olmaktadır. Bununla birlikte Suriye kökenli öğrencilerin; okula devam etmedikleri, eğitime erişim sürecinde okula kayıt olmalarına ilişkin standart uygulamaların olmadığı ve yasal düzenlemelerin yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Suriye kökenli öğrencilerin geçici koruma statüsüne tabi olmaları nedeniyle yürürlükte olan yasal düzenlemeler yetersiz kalmakta, adres kayıt sistemine dâhil olmadıklarından istedikleri il/ilçede bulunan okullara kayıt olabilmeleri sonucunda okula devam süreci takip edilememekte, sınıf mevcudu planlaması sağlıklı olarak yapılamamaktadır. Okul iklimi çerçevesinde okul yöneticileri; Suriye kökenli öğrencilerin davranış sorunları bulunduğunu, kültürel farklılıkların bulunması nedeniyle uyum sağlayamadıklarını, öğretmenlerin iş doyumunu ve motivasyonlarının düşük olduğunu ifade etmişlerdir. Suriye kökenli öğrencilerin iletişim dili olarak şiddeti kullanmaları nedeniyle davranış problemleri ortaya çıkmakta, okul içerisinde öğrenciler arasında ayrımcılık ve gruplaşma meydana gelebilmektedir. Ayrıca Suriye kökenli öğrencilerin farklı bir kültürden gelmeleri bazı olaylar ve durumlarda farklı tepkiler göstermelerine neden olabilmekte olup, uyum sorunları yaşamalarına neden olabilmektedir. Yaşanan dil ve uyum sorunları ile eğitim sürecinde ortaya çıkan sorunlar öğretmenlerin iş doyumunu ve motivasyonlarını düşürmektedir. Okulun fiziki yapısı kapsamında ise, Suriye kökenli öğrencilerin eğitim sitemine katılmasıyla öğrenci sayılarında artışlar meydana geldiği ifade edilmiştir. Bu durum derslik sayılarının yetersizlik kalmasına, sınıf mevcutlarının

artmasına dolayısıyla tüm öğrencilerin ortak kullanım alanlarında yoğunluk yaşanmasına neden olmuştur. Okul yöneticilerinden elde edilen bu bulgular Gazeller (2014), Levent ve Çayak (2017) ile Uzun ve Bütün (2016) tarafından yapılan çalışmaların sonuçları ile de paralellik göstermektedir. Okul yöneticilerinin belirttikleri sorunların çözümüne yönelik olarak Suriye kökenli öğrencilerin; eğitim sistemi içerisinde yer almalarına yönelik kalıcı eğitim politikaları geliştirilerek hayata geçirilmeli ve gerekli yasal düzenlemeler yapılarak okullara kayıt süreci standart hale getirilmelidir. Ayrıca MEB tarafından öğretmenlerin bu süreçte yaşadıkları zorluklar dikkate alınarak öğretmenlere gerekli destek sağlanmalıdır. Örneğin çok kültürlü eğitim uygulamaları kapsamında hizmet içi eğitimler ya da motivasyonlarını artıracak çalışmalar düzenlenebilir.

Araştırmaya katılan Suriye kökenli öğrenci velilerinden elde edilen veriler değerlendirildiğinde; Suriye kökenli öğrencilerin, Türkçe bilmemeleri nedeniyle öğretmen ve arkadaşlarıyla iletişim-dil sorunu yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Türkçe konuşamamaları nedeniyle Suriye kökenli öğrenciler; okul yöneticileri, öğretmen ve arkadaşlarıyla iletişim kuramamakta, kendilerini ifade edememekte ve öğretim sürecine katılamamaktadırlar. Bunun sonucunda öğretim sürecinde aksaklıklar ortaya çıkmakta olup Suriye kökenli öğrenciler okula karşı olumsuz tutum edinmektedirler. Bununla birlikte okullarda Suriye kökenli öğrencilerin uyum sorunu yaşadıkları; dışlanma, ötekileştirilme ve zorbalık davranışlarına maruz kaldıkları belirlenmiştir. Suriye kökenli öğrenciler ile Türk öğrenciler etnik farklılıklar nedeniyle iletişim kuramamakta olup, Suriye kökenli öğrencilerin Türk öğrenciler tarafından ötekileştirilmeleri ve şiddet davranışlarına maruz kalmaları sonucunda gruplaşmalar ortaya çıkmaktadır. Eğitim olanaklarına erişim ile ilgili Suriye kökenli veliler, ekonomik zorluklar nedeniyle çocuklarının ihtiyaç duyduğu materyalleri temin edemediklerini ve Türkçe bilmemeleri nedeniyle etkinliklere katılmadıklarını ifade etmişlerdir. Son olarak, Suriye kökenli velilerin Türk öğrenci velileri ile problem yaşadıkları, Türk velilerin kendilerine karşı önyargılı olduğu, mesafeli davrandıkları bu nedenle iletişim kurmadıkları tespit edilmiştir. Emin (2018), ÇOÇA (2015) ve Kaya (2016) tarafından yapılan çalışmaların sonuçları bu araştırmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Yaşanan sorunları ortadan kaldırmak veya en aza indirmek amacıyla, Suriye kökenli öğrenci velilerine dil sorunlarının çözümü için Türkçe eğitimi verilmelidir. Ayrıca okul ortamında ailelerin katılımının sağlanacağı etkinlikler düzenlenerek veliler arasındaki iletişim artırılmalı ve kaynaşmaları sağlanmalıdır. Ayrıca ekonomik zorluklar yaşayan Suriye kökenli aileler tespit edilerek materyal desteği sağlanmalıdır.

Araştırma kapsamında görüşleri değerlendirilen Suriye kökenli öğrencilerin; Türkçe bilmedikleri ve iletişim-dil sorunu yaşadıkları ayrıca dışlanma, ötekileştirilme ve zorbalık davranışlarına maruz kaldıkları belirlenmiştir. Suriye kökenli öğrenciler Türkçe eğitimi almamaları nedeniyle öğretmenleri ve arkadaşlarıyla birbirlerini anlayamamakta, kendilerini ifade edememekte ve bunun sonucunda öğretim sürecine dâhil olamamaktadırlar. Ayrıca Suriye kökenli öğrencilerin Türk öğrenciler tarafından etkinliklere dâhil edilmeyerek dışlandıkları, lakap takılarak ötekileştirildikleri ve şiddet gördükleri için okul ortamına uyum sağlamakta zorlandıkları belirlenmiştir. Bununla birlikte eğitim süreci çerçevesinde öğretim programının Suriye kökenli öğrenciler için yetersiz olduğu ve akademik başarılarının düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Suriye kökenli öğrenciler Türk eğitim sisteminde uygulanan eğitim programı çerçevesinde eğitim almamaktadırlar. Bu durum sonucunda Suriye kökenli öğrenciler dil farklılığı nedeniyle öğretim sürecine katılmakta, okuma, anlama etkinliklerinde zorluk çekmekte ve sınıf düzeyinin gerisinde kalarak akademik açıdan başarısız olmaktadır. Nasrin (2001), Saracaloğlu (2014) ve Saklan (2018) tarafından yapılan çalışmalardan elde edilen bulgular bu araştırmanın sonuçlarını desteklemektedir. Bu kapsamda Suriye kökenli öğrencilerin eğitim-öğretim sürecinde öncelikle Türkçe öğrenmeleri sağlanmalı ve bu çerçevede bir program hazırlanmalıdır. Ayrıca okul rehberlik servislerinin de desteğiyle farklılıkların kabulü, okula uyum ve zorbalık konularında çalışmalar düzenlenmelidir.

Kaynakça

- Akkayan, T. (1979). Göç ve Değişme. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi.
- Akturan, U. ve Baş, T. (2017). Sosyal Bilimlerde Bilgisayar Destekli Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Angay, H. (2012). Doğu Ve Güneydoğu İllerinden İzmir'e Göç Eden Ailelerin Çocuklarının Okul Sorunlarının İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Baltacı, H. (2014). Göçmen Öğrencilerin Başarı Durumunu Etkileyen Etmenlerin Okul Yöneticisi, Öğretmen, Veli ve Öğrencilerin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Lefkoşa.
- Bilgiç, S. (2018). Suriye Krizi ve Sığınmacılar Sorunu: Önlemler ve Politikalar (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Birleşmiş Milletler (BM). (2020). Suriye Acil Durumu. Web: <https://www.unhcr.org/tr/suriye-acil-durumu>, 05/05/2020.
- Bulak, A. (2015). Göç Olgusuna Teorik Bir Bakış (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çakmak, Ö. (2018). Okul Yöneticilerinin Gözüyle Suriyeli Öğrencilerin Eğitiminde Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri (Kilis Örneği) (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Doğan, S. (1990). Yurt Dışından Dönen Gençlerin Sorunları. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- Dreyden-Peterson, S. (2011). Refugee Education: A Global Review. UNHCR Policy Development and Evaluation Service, Geneva. Web: <http://www.unhcr.org/4fe317589.html>. 20/10/2020.
- Emin, M. N. (2018). Türkiye'deki Suriyeli Çocukların Devlet Okullarında Karşılaştığı Sorunlar: Ankara İli Örneği (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Erdem, C. (2017). Sınıfında Mülteci Öğrenci Bulunan Sınıf Öğretmenlerinin Yaşadıkları Öğretimsel Sorunlar Ve Çözüme Dair Önerileri. Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi, 1(1), 26-42.
- Gazeller, P. (2014). Göçe Bağlı Olarak İlk ve Ortaokullarda Yaşanan Sorunlara İlişkin Yönetici Görüşleri (Karabağlar Örneği) (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2020). Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler. Web: <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>, 10/05/2020.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2017). 2016 Türkiye Göç Raporu. Ankara; İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Göç Politika ve Projeleri Dairesi Başkanlığı. Web: https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/YillikGocRaporlari/2016_yiik_goc_raporu_haziran.pdf. 02/05/2020.
- Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü (HBÖGM). (2019). Web: https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_04/08133210_01Nisan2019internetSunusuGeciciKorumaAIOgr.pdf, 06/05/2020.
- İstanbul Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları Birimi (ÇOÇA). (2013). Suriyeli Mülteci Çocukların Türkiye Devlet Okullarındaki Durumu: Politika ve Uygulama Önerileri. Web: <http://cocuk.bilgi.edu.tr/wp-content/uploads/2015/09/Suriyekokenli-Cocuklar-Egitim-Sistemi-Politika-Notu.pdf>. 03/05/2020.
- Kap, D. (2014). Suriyeli Mülteciler: Türkiye'nin Müstakbel Vatandaşları. Akademik Perspektif, (Aralık-2014), 30-35.
- Karakuş, E. (2012). Göç Olgusu ve Eğitime Olumsuz Etkileri (Sultanbeyli Örneği) (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Kaya, S. A. (2016). Türkiye'deki Suriye kökenli Sığınmacıların Sorunları: Nizip Örneği (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Levent, F. ve Çayak, S. (2017). Türkiye’deki Suriyeli Öğrencilerin Eğitimine Yönelik Okul Yöneticilerinin Görüşleri. Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi, 14-1(27), 21-46.
- Mert, S. İ. ve Çıplak, B. (2017). Suriyeli ve Diğer Yabancı Öğrencilerin Türk Eğitim Sistemine Adaptasyonu ve Okul İçi İletişimlerine Yönelik Bir İnceleme. Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 3(2), 68-79.
- Nasrin, F. (2001). International Female Graduate Students’ Perceptions of Their Adjustment Experiences and Coping Strategies at an Urban Research University. Speeches/ Meeting Papers. Web: <https://eric.ed.gov/?id=ED452336>. 23/10/2020.
- Özdemir, M. (2008). Türkiye’de İç Göç Olgusu, Nedenleri ve Çorlu Örneği (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Özensel, E. (2004). Türk Toplumunda Çocuğun Yetiştirilmesinde Annenin Rolü: Konya İli Örneği. Değerler Eğitimi Dergisi, 2(6), 77-96.
- Özer, Y. Y., Ateşok, Ö. Z. ve Komsuoğlu, A. (2016). Türkiye’deki Suriyeli Çocukların Eğitimi: Sorunlar Ve Çözüm Önerileri. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, (37), 76-110.
- Özkul, G. ve Dengiz, S. (2018). Suriyeli Göçmenlerin Girişimci Olmalarını Etkileyen Faktörler: Hatay İli Örneği. Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi, 53(3), 1044-11065.
- Punch, K. F. (2005). Sosyal Araştırmalara Giriş/ Nicel ve Nitel Yaklaşımlar (D. Bayrak, H. B. Arslan ve Z. Akyüz, Çev.). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Rossi, A. (2008). The Impact of Migration on Children in Developing Countries. Youth Migration Conference. Web: <https://globalnetwork.princeton.edu/bellagio/rossi.pdf>, 27/10/2020.
- Saklan, E. (2018). Türkiye’deki Suriyeli Eğitim Çağı Çocuklarının Eğitim Süreçleri Üzerine Bir Çözümleme (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Saracaloğlu, C. (2014). Göçün Eğitime ve Eğitim Yönetimine Etkileri (Turgutlu Örneği) (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sarıtaş, E., Şahin, Ü. ve Çatalbaş, G. (2016). İlkokullarda Yabancı Uyruklu Öğrencilerle Karşılaşılan Sorunlar. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 25(1), 208-229.
- Şensin, C. (2016). Sınıf Öğretmenlerinin Suriye’den Göçle Gelen Öğrencilerin Eğitimlerine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Topsakal, C., Merey Z. ve Keçeci, M. (2013). Göçle Gelen Ailelerin Çocuklarının Eğitim-Öğrenim Hakkı Ve Sorunları Üzerine Nitel Bir Çalışma. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 6(27), 546-560.
- Türk Dil Kurumu (TDK). (2019). Güncel Türkçe Sözlük. Web: <http://sozluk.gov.tr/>. 08/05/2020.
- Uluslararası Göç Örgütü (IOM). (2009). Uluslararası Göç Terimleri Sözlüğü. Web: [http://www.goc.gov.tr/files/files/goc_terimleri_sozlugu\(1\).pdf](http://www.goc.gov.tr/files/files/goc_terimleri_sozlugu(1).pdf). 10/05/2020.
- Uzun, E. M. ve Bütün, E. (2016). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki Suriyeli Sığınmacı Çocukların Karşılaştıkları Sorunlar Hakkında Öğretmen Görüşleri. Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi, (1), 72-83.
- Ünal, F. ve Kök, E. E. (2015). 0-6 Yaş Çocuğu Olan Ebeveynlerin Babalık Rolüne İlişkin Görüşleri. International Journal of Social Sciences and Education Research, 1 (4), 1142-1153.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (9. bs). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Research Article

Geçici Koruma Statüsündeki Suriye Kökenli Öğrencilerin Eğitim Gördükleri İlkokullarda Yaşanan Sorunlar: Ankara-Altındağ İlçesi Örneği

Geçici Koruma Statüsündeki Suriye Kökenli Öğrencilerin Eğitim Gördükleri İlkokullarda Yaşanan Sorunlar: Ankara-Altındağ İlçesi Örneği

Prof. Dr. Neşe SONGÜR Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü nesesongur@gmail.com https://orcid.org/0000-0002-3431-4441	Onur OLGUN Psikolojik Danışman MEB Fatih Sultan Mehmet İlkokulu onur.ol@hotmail.com https://orcid.org/0000-0001-5428-9274
---	---

Extensive Summary

Introduction

Migration is a geographic displacement in order to settle within a region or between borders depending on at least one of the duration, time and cause variables; migration takes place individually or massively and has political, social, cultural and economic effects on individuals or societies. Migration movements are a multidimensional phenomenon that occurs for different reasons throughout human history and can affect the social structure at the micro or macro level. Although the phenomenon of immigration is defined as moving from one place to another, it can affect social structure socially, economically, politically and psychologically (Doğan, 1990, p. 1). Migration movements, which have a significant impact on social psychology, can affect the development of communities and cause problems in areas such as education and health services, law, economy, security and cultural development (Özdemir, 2008, p. 7).

According to the United Nations Refugee Organization (UNCHR) data, the number of immigrants forced to migrate due to the wars in recent years is 70 million, and about 30 million of the migrants are refugees or asylum seekers. In the studies carried out by the United Nations (UN), it is stated that some problems and human rights violations may be experienced in terms of the individuals who have to migrate to enjoy their basic rights in the migration process and in the process after migration (UN, 2020). This emerging situation made it necessary to make legal arrangements related to immigration (Bilgiç, 2018, p. 2).

Some international legal arrangements have been made in terms of solving the problems experienced in the migration process. In 1951, the “Convention on the Legal Status of Refugees” was signed by the UN board and legal rights and obligations of refugees were determined. In 1967, the "1967 Protocol Regarding the Legal Status of Refugees" was signed in order to ensure that refugees have equal legal rights. Turkey signed these legal arrangements made on migration and adopted the provisions of these protocols.

Due to internal turmoil which started in Syria in 2011 and the open-door policy that applies to those who emigrated from Syria to Turkey, the number of Syrian immigrants reached 3.6 million in April 2020 (GIGM, 2020) in Turkey. The “Foreigners and International Protection Law

(FIPL)” came into force in 2013 due to the rapid increase in the number of Syrian immigrants. Afterwards, the “Temporary Protection Regulation” was published within the framework of the FIPL and Syrian originated people were placed in the status of “Temporary Protection” and they were provided with the opportunity to benefit from public services (Mert and Çıplak, 2017; Kap, 2014).

According to the data shared by the Ministry of National Education (MoNE), the number of school-age Syrian children who have temporary protection status is about one million. Within the scope of the FIPL, which came into force in 2013, the Circular No. 2014/21 on “Education and Training Services for Foreigners” was issued by the Ministry of National Education so that children of school-aged Syrian children can benefit from education services. This Circular issued by the MoNE made it possible for the Syrian children to enroll in public schools within the scope of the right to education, which is guaranteed by various national and international regulations, and educational services that Syrian children can benefit from have been determined (HBÖGM, 2019). As a result of this legal regulation, it was ensured that Syrian children were included in the education system, but the participation of the Syrian children in the education process caused some problems. Currently, the problems that have occurred at public schools where Syrian children have started their education interest every related people, communities and organizations and for that reason, the main purpose of this study is to determine the problems at primary schools where Syrian students continue their education.

Method

The main purpose of this study is to identify the problems experienced by teachers, school administrators, Syrian students and their parents in the primary schools where Syrian students continue their education. For this purpose, the following questions were tried to be answered:

1. What are the problems experienced by teachers who have Syrian students in their classes?
2. What are the problems experienced by the administrators who have Syrian students in their schools?
3. What are the problems experienced by the Syrian parents whose children are studying in primary school?
4. What are the problems that Syrian students studying in primary schools experience in schools?

The research is a qualitative research prepared to identify the problems that arise with the participation of Syrian students into the education system. In the research, face-to-face interview technique, which is one of the qualitative research methods, was used to identify the problems experienced.

In Turkey, the training in schools affiliated to the Ministry of Education the number of the Syrian students in the schools affiliated to the MoNE is around 640 thousand and the number of Syrian students enrolled in primary school is around 365 thousand (HBÖGM, 2019). Since Syrian students are present in every region of Turkey, the research population includes all the primary schools where Syrian students are educated. However, considering that the large population of the research can negatively affect the accessibility in qualitative research, teachers, administrators, Syrian students and their parents from 3 primary schools, where school population consists of mostly Syrian students, were determined as samples through criterion sampling method, which is one of the purposive sampling methods. A total of 131 people were interviewed, including 63 teachers, 9 school administrators, 28 Syrian students' parents and 31 Syrian students who voluntarily participated in the study.

In order to collect data, four semi-structured interview questionnaires were prepared for teachers, school administrators, Syrian students and the parents of Syrian students. The questions in the semi-structured interview questionnaires were prepared to be related to the sub-objectives of the research. In order to determine the scope, content, consistency and understandability of the

research subject, the views of the two faculty members were consulted. After receiving expert opinions, pilot interviews were conducted with one of the school administrators, teachers, Syrian parents and Syrian students, and the interview questionnaires were finalized.

The data collection process was carried out on a voluntary basis between 15.04.2019-30.05.2019 on the dates and times when the participants were available. The interviews lasted between 10 and 30 minutes on average, and the responses given by the participants were recorded in writing.

In the study, in the process of analyzing the data obtained from the participants and identifying the subthemes and themes, the descriptive analysis method was used. The data obtained from the participants were converted into written text in the computer environment by coding the participants and classified according to the themes determined by the descriptive analysis method. In this context, a total of 15 themes were identified regarding the problems experienced by teachers, administrators, Syrian students and their parents. Within the framework of these themes, 30 sub-themes were created by coding the opinions of the participants. The determined themes and sub-themes were explained in detail in the findings section.

Findings

The teachers were observed to experience “language problems” within the scope of the communication problem theme; “curriculum-related problems”, “planning and time management problems”, “problems caused by the low academic success and low attendance of the Syrian students” within the scope of the issues related to the educational process; “behavioral problems”, “adaptation-motivation problems”, “problems caused by age-level differences”, “class size problems” within the context of the issues related to the class climate; “language problems”, “problems about material supply” and “problems about participation in activities” within the scope of school-family cooperation issues theme.

The school administrators were observed to experience “language problems” within the scope of communication problem; “problems about school enrollment process”, “school attendance problems, “problems about legal regulations” within the scope of the issues related to access to education; “behavioral problems”, “problems caused by cultural differences”, “problems about teachers' job satisfaction and motivations” under the theme of school climate issues; “class size problems”, “problems about the number of classrooms”, “ problems about the common use areas” within the scope of the theme of the problems related to the physical structure of the schools.

The Syrian parents who participated in the study were observed to experience “language problems” within the scope of the communication problem; “exclusion-marginalization-bullying problems” under the theme of adaptation problem; “problems about educational material supply”, “problems about participation in activities” under the theme of issues related to access to educational opportunities; “problems with Turkish parents” within the scope of the theme of problems with other parents.

The Syrian students who were interviewed in the research were observed to experience “language problems” under the theme of communication problem, “exclusion-marginalization-bullying problems” under the theme of adaptation problem; “problems about curriculum” and “problems about low academic success” within the scope of the issues related to the education process.

Conclusion

As a result, it can be said that the most basic problem expressed by the participants in the research is the communication-language problem. However, there are also problem areas that are stated to be experienced by the participants in different groups. The common problem areas expressed by both teachers and school administrators are that Syrian students do not attend school, have behavioral problems, increase their class sizes, and age-level differences between students placed in classes exist. Teachers and Syrian students emphasized similar points on the fact that Syrian students have low academic achievement and the curriculum is not suitable. Material supply and

lack of participation in the activities are the problem areas that both teachers and parents of Syrian students have shared. Syrian parents and students also stated that they had problems with exclusion and exposure to bullying behaviors. As a result; considering that the problems experienced are not one-sided and that many similar and common problems are experienced by the different school stakeholders and specific problems experienced by the participants themselves, it can be said that it is important to take the contributions of all parties in developing permanent policies regarding the solution of the problems.